

Засновник Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Видається з 01.01.1998 р. Виходить двічі на місяць. **Головний редактор** О. Онищенко, академік НАН України. **Редакційна колегія** В. Горовий, заступник головного редактора, Л. Чуприна, заввідділу оперативної інформації, Т. Гранчак, заввідділу політологічного аналізу, Т. Дубас, заввідділу синтезу соціокультурних мережевих ресурсів. Комп'ютерний дизайн Г. Булахова.

Адреса редакції: НБУВ, просп. 40-річчя Жовтня, 3, Київ, 03039, Україна. Тел. (044)524-25-48, (044)525-61-03. E-mail: siaz@pochta.ru, www.nbu.gov.ua/siaz.html. Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 5358 від 03.08. 2001 р.

Україна: події, факти, коментарі

Інформаційно-аналітичний журнал

2012 № 1

ЗМІСТ

Коротко про головне

Керівники Української держави привітали українців зі святом Різдва Христового!

Україна розпочала головування в Центральноєвропейській ініціативі

Аналітика

Н. Тарасенко, мол. наук. співроб.

2012 рік у політичних прогнозах

Ю. Половинчак, канд. іст. наук, зав.відділом НБУВ

ГСХ "Дунай-Чорне море": актуальні проблеми

В. Пальчук, мол. наук. співроб.

Урожай зернових культур у 2012 році: балансування запитів внутрішнього ринку і експортної кон'юнктури

Актуальна подія

С. Горова, мол. наук. співроб.

Пост миротворческих сил Российской Федерации пикетируется молдаванами

Партійна позиція

Т. Гранчак, канд. іст. наук, зав. відділу СІАЗ НБУВ

БЮТ: новое дыхание или начало периода полураспада?

А. Потіха, наук. співроб.

Перспективи учасників блоку НУ – НС в оцінках експертів

Наука – суспільству

Міжнародне співробітництво в галузі науки і освіти

Аерокосмічна і авіаційна галузі

Практичні впровадження науково-дослідних і проектно-технічних напрацювань

Підготовка наукових і науково-педагогічних кадрів

Освіта та кадрове забезпечення в Україні

Охорона здоров'я

Наука і влада

До уваги держслужбовця

Ю. Левченко, мол. наук. співроб.

Пенсійне забезпечення

Зарубіжний досвід

Список літератури (1988–2011)

Коротко про головне

Керівники Української держави привітали українців зі святом Різдва Христового!

Вітання Президента України В. Януковича

У день Різдва Христового Президент України В. Янукович побажав Україні миру і Божої благодаті. «Це свято дає нам всім надію і віру в майбутнє. Народжується Христос, і в цей день я хочу побажати Україні миру, спокою і Божої благодаті. А Українському народові, кожній родині – щастя та добробуту», – сказав глава держави після завершення святкової Різдвяної літургії у Свято-Успенській Почаївській Лаврі (*Офіційне інтернет-представництво Президента України (www.president.gov.ua)*). – 2012. – 7.01).

Вітання Прем'єр-міністра України М. Азарова

«Від щирого серця вітаю вас з Різдвом Христовим – святом, у небесній радості якого кожний з нас знаходить глибину одвічних істин, який живить життєвий оптимізм і сили. Це свято сповнене надії на нескінченну милість Бога до кожної людини. Це свято народження нового життя в серці кожної небайдужої людини», – зазначив М. Азаров.

Прем'єр також додав, що саме розвиток духовності повинно стати запорукою щастя і добробуту українців. «Нехай всебічний розвиток духовного життя суспільства, яке є доброю ознакою дня сьогоднішнього, стане запорукою нашого просування до щастя і благополуччя», – сказав М. Азаров.

Він також побажав українцям здоров'я, духовного піднесення, миру і злагоди (*Корреспондент.net (http://korrespondent.net)*). – 2012. – 7.01).

Вітання Голови Верховної Ради України В. Литвина

«Прийміть найщиріші вітання зі святом Різдва Христового, яке осяває Господнім благословенням землю і наші серця, дарує світлі почуття та сподівання. Ця одвічна і велична віха у християнському календарі наворачтає все нові покоління до головного сенсу та призначення людського буття – жити у добрі, керуватися його законами і творити добро.

Нехай укріплять нас у цьому прагненні незабутні й неповторні миттєвості, дорогі з дитинства спогади, радість, злагода й тепло родин та

осель, усе те, що пов'язується у наших душах і долях з незгасною зорею народження Сина Божого.

Щасливих вам свят, несхибного поступу шляхом, визначеним Господніми заповідями», – побажав Голова ВР (*Офіційний веб-сайт Верховної Ради України* (<http://portal.rada.gov.ua>). – 2012. – 6.01).

Україна розпочала головування в Центральноєвропейській ініціативі

Україна розпочала головування в Центральноєвропейській ініціативі (ЦЄІ), змінивши в цій якості Сербію, яка головувала у 2011 р.

Раніше Прем'єр-міністр України М. Азаров заявляв, що однією з перших дій України під час головування в ЦЄІ стане організація зустрічі міністрів фінансів країн-учасниць для вироблення рішень щодо протидії другій хвилі фінансово-економічної кризи.

А міністр закордонних справ України К. Грищенко в розмові з генеральним секретарем Центральноєвропейської ініціативи Г. Фанцельтером наголосив на важливості участі України в діяльності ініціативи з огляду на її стратегічний євроінтеграційний курс.

У цілому, Україна вважає пріоритетним 2012 р. зміцнення співпраці держав-учасниць ініціативи з Європейським Союзом.

Центральноєвропейська ініціатива є регіональним об'єднанням країн Центральної і Східної Європи, діяльність якого має на меті налагодження багатосторонньої співпраці в політичній, соціально-економічній, науковій і культурній сферах, а також зміцнення стабільності і безпеки в регіоні.

Центральноєвропейська ініціатива заснована в листопаді 1989 р. Італією, Австрією, Угорщиною і колишньою Югославією.

На сьогодні до складу ініціативи входять дев'ять країн-членів ЄС – Австрія, Болгарія, Угорщина, Італія, Польща, Румунія, Словаччина, Словенія, Чехія, а також дев'ять країн, які не є членами Євросоюзу, – Албанія, Білорусь, Боснія і Герцеговина, Македонія, Молдова, Сербія, Україна, Хорватія, Чорногорія.

Україна почала розвивати контакти з ЦЄІ у 1992 р. шляхом участі в діяльності кількох робочих груп ініціативи. У березні 1994 р. Україна отримала статус члена Асоційованої ради ЦЄІ, а 31 травня 1996 р. – статус повноправного члена (*Radio Свобода* (www.radiosvoboda.org). – 2012. – 2.01); (*Корреспондент.net* (<http://korrespondent.net>). – 2012. – 3.01).

Аналітика

Н. Тарасенко, мол. наук. співроб.
2012 рік у політичних прогнозах

Наступний 2012 р. буде насичений важливими для України політичними подіями. Прогнозуючи основні тенденції внутрішньополітичного життя країни, політологи зазначили, що сьогодні це робити найважче за всі роки незалежності. Проте їм все ж таки вдалося виокремити кілька подій, які стануть знаковими для країни.

По-перше, це – парламентські вибори, які мають відбутися в жовтні 2012 р. Головні інтриги цієї події: якою буде конфігурація та співвідношення політичних сил у Верховній Раді після завершення виборчих перегонів, та чи витримає нинішня конструкція влади випробування парламентськими виборами. Нині провладні політичні сили не роблять гучних заяв щодо результатів майбутніх виборів, хоча експерти прогнозують досягнення партією влади найкращих результатів.

Парламентські вибори 2012 р. дадуть відповідь на запитання про те, хто найімовірніше стане Президентом у 2015 р., стверджує політтехнолог, директор компанії Berta Communications Т. Березовець. «Якщо Партія регіонів зі своїми союзниками зможе перемогти опозицію, то з великою імовірністю кандидатом від влади залишиться В. Янукович. Якщо ж опозиція зможе домовитися про висування єдиних кандидатур в округах і проведе скоординовану виборчу кампанію, тоді Верховна Рада може виявитися опозиційною до діючого Президента України», – прогнозує експерт.

Парламентські вибори пройнуть за змішаною виборчою системою, коли половина депутатів обиратиметься за партійними списками, половина – у мажоритарних округах. Хоча ті, хто має досвід у виборчих кампаніях, кажуть, що така система більше вигідна партії влади, лідери опозиції заявляють, що в новому парламенті можуть одержати не менше 300 голосів, тобто, конституційну більшість.

Наближення парламентських виборів спонукатиме опозиційні партії шукати шляхів для спільної протидії правлячій політичній силі. Арешт Ю. Тимошенко підштовхнув опозицію до чергових спроб об'єднання, і у 2012 р. цей процес триватиме. До цього їх підштовхує і новий закон про вибори парламенту, у якому виборчий бар'єр піднято до 5 %, що не лишає шансів потрапити у Верховну Раду багатьом політичним силам.

Наприкінці року ряд опозиційних лідерів заявили про готовність об'єднуватися, хоча на практиці це означатиме приєднання менших партій до тих, що мають кращі шанси потрапити до Верховної Ради.

На думку експертів, заклики Ю. Тимошенко до формування єдиного списку на виборах не принесуть очікуваного екс-прем'єром результату. Передусім тому, що це б означало входження до списку якоїсь однієї партії решти політичних сил. Проте процес узгодження кандидатів у депутати в мажоритарних округах може виявитися більш ефективним.

Утім, на думку В. Фесенка, опозиція не зможе домовитися про висування єдиних кандидатів в усіх одномандатних округах. «Майже напевно, по Галичині, по Києву, по ряду центральноукраїнських округів будуть персональні конфлікти між відомими авторитетними представниками опозиції. І, скоріше за все, буде номінальний формальний єдиний кандидат,

як мінімум, від трьох провідних опозиційних сил. А невдоволені опозиційні лідери будуть балотуватись як незалежні кандидати. І, відповідно, ця схема не спрацює в багатьох округах», – зазначив політолог.

Також він наголосив, що на Сході та Півдні в опозиції ситуація набагато слабша і там навіть за умови висування єдиного кандидата шансів на перемогу буде небагато. Тому, на думку експерта, опозиція при тому, що нинішня ситуація працює на її користь, навряд чи набере більшість на цих виборах. Слід зауважити, що після вердикту Апеляційного суду Ю. Тимошенко не може бути першим номером у виборчому списку «Батьківщини», оскільки вирок вступив у силу. «Досвід роботи у виборчих кампаніях доводить, що опозиційні сили не зможуть об'єднатися. Максимум, на що вони спроможуться – узгодити кандидатів у одномандатних округах і домовитися про координацію дій у виборчих комісіях», – прогнозує голова Комітету виборців України О. Черненко.

Спрогнозувати профіль майбутнього парламенту в грудні 2011 р. майже неможливо. На сьогодні більшість соціологів дають «зелене світло» лише трьом політичним силам – «Регіонам», БЮТу та «Фронту змін». Дехто прогнозує досягнення 5-відсоткового бар'єра ще й «Свободі», УДАРу, КПУ. Та в будь-якому разі парламент чекає тривала й виснажлива «спікеріада». Ускладнена до того ж, іще й наявністю мажоритарників. Вважається, що депутати, які пройдуть одномандатними округами – завідомо «люди влади».

Разом з тим увагу суспільства у 2012 р. і надалі притягуватиме ситуація навколо ув'язнення лідера «Батьківщини» Ю. Тимошенко. Зважаючи на кількість кримінальних справ, порушених Генеральною прокуратурою та СБУ, вона й далі лишатиметься за ґратами, а судові процеси триватимуть. Хоча ув'язнена заявила, що відмовляється від участі в засіданнях, де розглядаються її апеляції, і не подаватиме касаційних скарг, інші суди розглядатимуть кримінальні справи, які ще розслідуються Генеральною прокуратурою.

Як заявляв перший заступник Генпрокурора Р. Кузьмін, щодо Ю. Тимошенко розслідується 10 кримінальних справ: три – Генеральною прокуратурою, одна – Службою безпеки і шість – Державною податковою службою.

Ю. Тимошенко звернулася до Європейського суду з прав людини зі скаргою на неправомірність переслідування та арешту в серпні 2011 р. Проте Європейський суд хоч і повідомив про намір розглянути це звернення в прискореному режимі, зможе розпочати цей розгляд лише тоді, коли касації экс-прем'єра пройдуть усі інстанції в Україні.

Нині ж у експертному середовищі висловлюється думка, що у зв'язку зі справою Ю. Тимошенко у Європі наростатиме незадоволення українськими внутрішньополітичними процесами. Так, на висновок Апеляційного суду з обуренням відреагував президент Європарламенту Є. Бузек. Він висловив стурбованість вирокком суду, який видається Заходу несправедливим та заангажованим. «Тимошенко не повинна сидіти в тюрмі», – написав Є. Бузек на своїй сторінці у Facebook.

Не виключено, що «справа Тимошенко» знову стане предметом розгляду у Верховній Раді. Після того як Президент В. Янукович заявив, що він і далі є прихильником гуманізації статті Кримінального кодексу, за якою засудили экс-прем'єра, про повернення до розгляду почали говорити і у фракції Партії регіонів.

Деякі експерти також не виключають, що у 2012 р. Президент В. Янукович може амністувати Ю. Тимошенко.

У 2012 р. слід також очікувати судових вироків у справах колишніх урядовців, які постали перед судом у 2011 р. Окрім Ю. Луценка, судових рішень, скоріше за все, дочекаються колишній в. о. міністра оборони В. Іващенко, колишній керівник Державної митної служби А. Макаренко, екскерівник відділу Київської енергетичної митниці Т. Шепітько, які проходять у справі про розмитнення газу компанії «РосУкрЕнерго».

Загалом близько 10 колишніх представників виконавчих структур попередньої влади можуть бути або засуджені, або виправдані судом. Проте навряд чи обвинувальні вирoki залишаться без оскарження. Тому у 2012 р. українські суди знову будуть під пильною увагою журналістів і політиків.

Однопартійці Ю. Луценка заявляють, що Європейський суд з прав людини взяв до розгляду справу экс-міністра. Вони упевнені, що суд ухвалить рішення на користь Ю. Луценка і що це рішення слід чекати саме у 2012 р.

У контексті передвиборної кампанії важливе місце займатиме продовження початих діючою владою у 2011 р. соціально-економічних реформ. Зокрема, Адміністрація Президента та уряд проголошують про намір втілювати Національний план дій з реалізації програми економічних реформ на 2012 р. Подібна національна програма діяла і у 2011 р., однак наміри влади кардинально змінити систему надання соціальних пільг та податкову систему спричинили соціальні протести.

Експерти кажуть, що через непопулярність реформ, що їх намагається втілити уряд, у 2012 р. слід чекати продовження протестів, причому до підприємців, чорнобильців, студентів можуть приєднатися інші категорії громадян. Стратегія на 2012 р. передбачає, зокрема, реформування галузей освіти та медицини.

Отже, команді В. Януковича слід буде докласти зусиль, аби одночасно проводити реформи і не втратити напередодні виборів свій рейтинг, який протягом року правління вже суттєво знизився.

Якщо владна команда і надалі намагатиметься вирішувати питання збалансованості бюджету за рахунок соціально вразливих верств населення, це неминуче спричинить чергову хвилю протестів. При цьому різноманітні опозиційні сили намагатимуться використати невдоволення суспільства у власних політичних інтересах.

Крім того, серйозні соціальні конфлікти може спровокувати земельна реформа, а точніше намагання окремих гравців земельного ринку захопити якомога більше ресурсу. Тому експерти прогнозують, що несправедлива земельна реформа стане суттєвим подразником для політиків і суспільства та

вагомим чинником для соціально-політичних зрушень.

На переконання керівника політичних програм Українського незалежного центру політичних досліджень С. Конончук, земельна реформа «створить ризик серйозних соціальних конфліктів. Не виключено, що ці соціальні конфлікти матимуть наслідки для політичного поля. Не кажу, що через це зміниться влада, але те, що ставлення до неї в разі несправедливої земельної реформи істотно погіршиться – це очевидно. Адже земля розглядається мешканцями сіл і міст як остання гарантія того, що є щось у спільній власності (навіть якщо воно насправді таким не є). Тому несправедлива земельна реформа буде суттєвим подразником для усіх – і для політиків, і для суспільства. І стане суттєвим чинником для соціально-політичних зрушень. Вона не призведе до безпосередньої зміни влади, але стане каталізатором або задоволення, або невдоволення».

Хоча не виключено, що реформи будуть відкладені на час після жовтневих парламентських виборів: як це сталося із скасуванням мораторію на продаж землі, який відклали до 2013 р.

Одним з найпомітніших у наступному році політичних процесів, за прогнозами політологів, можуть стати зміни в уряді. Основною інтригою в цьому питанні експерти називають час, коли відбудуться кадрові перестановки в Кабміні – до парламентських виборів чи після них.

Як відомо, Президент В. Янукович анонсував кадрові зміни у виконавчій владі ще у 2011 р. Про плановані відставки третини міністрів ішлося протягом останніх півроку, проте Президент не поспішав з указами і давав шанс урядовцям виправитися. «Є сьогодні плани зробити кадрові зміни, і вони будуть, коли прийде час», – сказав В. Янукович за тиждень до Нового року.

У 2012 р., переконані експерти, зміни в Кабінеті Міністрів набудуть більшої ваги і знаковості, оскільки саме звільнені міністри стануть «цапами-відбувайлами» через критику, що лунає на адресу виконавчої влади. Натомість, ті, хто прийде на їхнє місце, мають стати візитівкою уряду і Партії регіонів перед парламентськими виборами в жовтні.

Саме у зв'язку з цим експерти не виключають, що ближче до виборів може відбутися заміна і Прем'єр-міністра України, оскільки саме глава уряду мав би очолити виборчий список Партії регіонів. Раніше такою людиною називали С. Тігіпка, який заявив про злиття його «Сильної України» з «регіоналами».

Однією з головних подій наступного року стане також Євро-2012, однак вона перебуває, швидше, у спортивному, ніж у політичному вимірі. Хоча рівень проведення чемпіонату може певною мірою вплинути як на рейтинг української влади напередодні парламентських виборів, так і на її міжнародний імідж.

У зовнішній політиці, за визначенням експертів, ключове значення, безперечно, матиме балансування зовнішньої політики України між Росією та Європейським Союзом. Тут головною інтригою, на думку експертів, стане підписання чи не підписання угоди про асоціацію з Європейським Союзом.

Саме наступний рік остаточно визначить, чи залишиться європейська інтеграція серед пріоритетів зовнішньої політики країни.

«Наступного року відбудуватиметься боротьба між двома напрямками і спокусами для України. Перша з них – європейська інтеграція та підписання угоди про асоціацію та зону вільної торгівлі. Це питання має вирішитися наступного року. Водночас гостра дискусія розгорнеться навколо теми участі України в Митному та Євразійському союзах», – констатує голова правління Центру прикладних політичних досліджень «Пента» В. Фесенко

Після того як на саміті Україна – ЄС у Києві 19 грудня було підписано лише спільну заяву, українські урядовці заявили, що парафування угоди може відбутися вже в найближчі кілька місяців. З цим погоджуються і експерти. Оптимісти кажуть, що парафування може відбутися наприкінці січня – на початку лютого. Але подальше підписання знову опиниться під питанням, допоки, як неодноразово заявляли представники ЄС, не стануться зміни в українській політиці. Ці зміни напряму пов'язані з долею Ю. Тимошенко та інших ув'язнених представників опозиції.

«Був абсолютно чіткий сигнал від ЄС, що без звільнення Юлії Тимошенко підписання угоди про асоціацію не буде. Європа ставиться до цієї справи не як до персональної справи Тимошенко. Вони звертають увагу на те, що зараз за ґратами перебувають лідери двох політичних сил – БЮТ і НУ – НС – які на останніх парламентських виборах здобули більше половини голосів. Тому все залежатиме від долі Тимошенко і від того, чи потребуватиме українська влада підтримки Європи в економічних і політичних питаннях», – вважає експерт Інституту зовнішньої політики О. Палій.

Президент В. Янукович, натомість, вважає, що у 2012 р. процес інтеграції України з ЄС не зупиниться. Зокрема, він сподівається на реальні кроки до лібералізації візового режиму з ЄС.

Разом з тим, зважаючи на ускладнення відносин з Європейським Союзом, слід очікувати нових спроб Кремля залучити Україну до Єдиного економічного простору. Президент В. Янукович визнавав, що ця пропозиція лунає від російської влади постійно, у тому числі і під час переговорів про зміну газових контрактів.

«Наша позиція лишається незмінною: ми хочемо подивитися, як працюватиме Єдиний економічний простір, побачити результати цієї роботи, особливо після того як Росія вступила до СОТ. Ці результати – не за горами. Якщо це приваблюватиме Україну, якщо це буде вигідно і відповідатиме нашим національним інтересам, ми винесемо це питання на публічне обговорення і матимемо свою позицію», – заявив Президент В. Янукович.

Експерти прогнозують, що саме у 2012 р. визначиться, чи опиниться Україна у сфері інтересів Росії, а також обіцяють загострення дискусії навколо участі України в Митному та Євразійському союзах. Важливим чинником у цьому процесі стане прогнозований прихід до влади В. Путіна в березні

2012 р., який розпочне новий етап в українсько-російських взаєминах,

вважають аналітики.

Експерти прогнозують, що українській владі доведеться шукати спільну мову з В. Путіним, що раніше добре вдавалося Ю. Тимошенко. Натомість, В. Янукович звик спілкуватися з Д. Медведевим, чий стиль називають менш жорстким, ніж путінський. Президенту України доведеться вибудовувати особисті взаємини з новим президентом Росії.

Політологи також відзначають, що російський президент буде жорстко тиснути на Україну, домагаючись економічних і політичних поступок від Києва. «Не лише тому, що стиль В. Путіна є доволі жорстким. А ще й тому, що Росія зараз перебуває у скрутній економічній ситуації. Через проблеми в економіці Кремль намагатиметься увійти в різні сектори української економіки. При цьому стикатимуться інтереси Росії і української влади та її оточення», – вважає експерт Інституту зовнішньої політики О. Палій.

Деякі експерти і політики припускають, що саме після приходу В. Путіна на президентську посаду Ю. Тимошенко може опинитися на свободі.

На тлі погіршення відносин Києва як з ЄС, так і з Росією наступний рік може дати більший шанс заручитися підтримкою Сполучених Штатів. Дехто вважає, що такий шанс особливо реалістичний на тлі «охолодження» відносин США і Росії через систему ПРО у Європі. Так, наприклад, керівник політичних програм Українського незалежного центру політичних досліджень С. Конончук вважає, що США намагатимуться створити «пояс безпеки», до якого спробують залучити й Україну.

Однак, беручи до уваги офіційні заяви США щодо дій української влади, зокрема, у справі Ю. Тимошенко, можна припустити, що Києву не вдасться отримати підтримку Вашингтона, не повернувшись до демократичної практики і захисту прав людини. У разі перемоги чинного американського президента і його більшої уваги до внутрішніх економічних питань, саме ініціатива української сторони може забезпечити посилення діалогу. У разі приходу до влади на початку листопада республіканців, які зазвичай набагато активніше підтримують Україну, вимоги щодо демократичних стандартів Києва також не зміняться.

Таким чином, переважна більшість політичних подій, яким прогнозують статус найпомітніших у 2012 р., беруть початок у 2011 р. Це, зокрема, перспективи укладення угоди про асоціацію з Європейським Союзом, створення єдиного економічного простору з країнами СНД та участь у інших організаціях на пострадянському просторі, вибори до Верховної Ради, ініційовані Президентом реформи, кадрові зміни у виконавчій владі, справа Ю. Тимошенко тощо.

У внутрішньополітичному житті країни основною інтригою є вибори до Верховної Ради. На перебіг передвиборної кампанії та результати виборів впливатиме соціально-економічна ситуація в Україні, а події в країні розвиватимуться, виходячи з виборчої ситуації. Тобто це комплекс взаємопов'язаних питань: стану демократії в Україні, соціально-економічної ситуації і відносин країни з Росією та ЄС. Виходячи з цього, більшість експертів оцінюють

2012 р. як знаковий для України, рік змін та вирішення ключових питань.

Ю. Половинчак, канд. іст. наук, заввідділу НЮБ

ГСХ «Дунай - Чорне море»:

актуальні проблеми

Будівництво, удосконалення та експлуатація українського каналу «Дунай – Чорне море» з 2003 р. залишається предметом серйозної боротьби як в Україні, так і на міжнародному рівні.

В Україні проти експлуатації каналу висловлювалися в першу чергу активісти екологічних організацій та представники Дунайського біосферного заповідника. Українські «зелені» наголошували на тому, що будівництво на заповідних територіях плавнів у дельті Дунаю неминуче шкодило рідкісній флорі та фауні (дельта Дунаю багата на середовища існування особливо цінних та зникаючих видів флори та фауни, що охороняються численними конвенціями, заповідник отримав сертифікат ЮНЕСКО). «Дамба заважає проходу риби на нерестовище. Крім того, це перерозподіл піску, знищення піщаних кіс, на яких гніздяться рідкісні види птахів», – наголошував, наприклад, голова Київського еколого-культурного центру В. Борейко. За його словами, Дунай дає Україні приблизно 30 % риби, а дамба значно зменшує обсяги як промислового вилову, так і кількість рідкісних видів, наприклад, дунайського лосося та російського осетра. Щоправда, представники рибного господарства з цими висновками не погоджуються.

Нарешті, Рада з вивчення продуктивних сил України, очолювана Б. Данилишиним, ще 2003 р. виступала з прогнозом щодо постійного замулювання русла й необхідності щороку витратити кошти на днопоглиблювальні роботи. Приєднуючись до виступів екологів, він пояснював, що проект, за яким збудовано канал, економічно безглуздий.

Проте найбільш послідовним та активним противником об'єкта традиційно виступала Румунія, посилаючись на його так званий транскордонний вплив, який може зашкодити екології цієї країни.

Водночас у експертному середовищі поширене переконання, що активно-негативна реакція Бухаресту пов'язана у першу чергу з економічною мотивацією, а саме: втратою частини прибутку від проходження кораблів гирлами на її території. До 2007 р. Румунія була тут монополістом: не маючи інших варіантів доставки вантажів, йшли до внутрішніх портів європейських країн виключно румунським Сулинським каналом. При цьому можливості Сулинського каналу були обмежені його невеликою шириною – внаслідок цього канал працює в основному лише у світловий час доби та в односторонньому режимі, до якого змушені були пристосовуватися іноземні судовласники та оператори. Окрім цього, канал не ідеальний з точки зору безпеки руху (обидва береги штучної гідротехнічної споруди румунів «одягнуті» в каміння та бетон).

На відміну від Сулинського каналу, український ГСХ – це природний

судновий хід руслом Дунаю. Він, як показали останні роки роботи, став успішною альтернативою румунським гідротехнічним спорудам. Останні два роки українським судновим ходом, його русловою ділянкою цілодобово, одночасно вверх і вниз по Дунаю вже спокійно йдуть вантажні кораблі з прохідною осадкою 5,50 м. Параметри морського підхідного каналу на баровій частині ГСХ вже забезпечують прохід суден з осадкою 5,85 м.

Крім уже названих переваг, тарифна політика глибоководного суднового ходу «Дунай – Чорне море» є економічно вигіднішою порівняно з румунським Сулинським каналом. За статистикою, якою оперують українські ЗМІ, якщо «Сулиною» в 2010 р. пройшло 1404 судна, то українським судновим ходом «Дунай – Чорне море» – 1522. За п'ять місяців 2010 р. українським ГСХ пройшло 608 суден, а румунським каналом – 472. Загалом після відновлення 2007 р. судноплавства на цій українській 170-кілометровій ділянці найбільшої річки Європи кількість суднопроходів вітчизняним ГСХ «Дунай – Чорне море» на початок червня 2011 р. становила приблизно 5,6 тис. Сьогодні майже 60 % суден, які раніше йшли Сулинським каналом, надають перевагу нашому ГСХ.

У міру зростання трафіку по українському судновому ходу й відповідного спаду трафіку по румунському каналу, сусіди, звичайно, втрачають і значні прибутки, і свій колишній статус монополіста транзитного судноплавства Дунаєм до Європи.

Саме в цьому абсолютна більшість українських експертів вбачає істинні – суто економічні, комерційні причини прагнення Румунії позбавитися українського конкурента, хоча свої наміри вона прикривала й прикриває нібито і цивілізованими гаслами: захисту від «імовірного впливу» на природне середовище в дельті Дунаю, недопущення «імовірної» небезпеки його біорозмаїттю, наприклад, на «маршрутах міграції окремих видів риби».

Ці висновки підтверджуються і заявами, що звучать з румунської сторони. Так, 2007 р. М. Окіалбеску, директор Адміністрації морських портів Румунії, жорстко заявив: ситуація, що складається у зв'язку з початком роботи альтернативного Сулинському каналу українського глибоководного суднового ходу може призвести до банкрутства портів «Докурі», «Базінул Ноу» (м. Галац) та портів у містах Бреїла та Тульча.

Протидія румунської сторони зосереджена на декількох напрямках. Це, по-перше, економічні заходи, зокрема дискримінаційні тарифні кроки для переорієнтації суднопотоків на Сулинський канал. З 2010 р. румунська влада знизила тарифи для тих суден, які проходять канал в обидва боки, і різко підвищила для тих, хто проходить його тільки в один бік. Раніше, оскільки глибини Сулинського каналу більша, з вантажем судна йшли ним, а порожні – ГСХ «Дунай – Чорне море». Таким чином, судновласникам стало не вигідно ходити в один бік, а держпідприємство «Українське дунайське пароплавство» висловило стурбованість скороченням кількості суден, які проходять глибоководним судновим ходом (ГСХ) «Дунай – Чорне море» після застосування Румунією такого диференційованого тарифного підходу. Як зазначали українські фахівці, таким введенням дискримінаційних тарифів

Румунія, за мовчазної згоди Дунайської комісії (робочий орган Белградської конвенції) порушила ст. 1 Дунайської конвенції: «навігація на Дунаї повинна бути вільною і відкритою для громадян, торгових суден і товарів усіх держав на основі рівності щодо портових і навігаційних зборів та умов торгового судноплавства».

Водночас з метою перешкоджання реалізації українського проекту ГСХ «Дунай – Чорне море» румунська сторона широко використовує екологічний фактор. Так, у 2004 р. Румунія звернулася зі скаргою до Європейської економічної комісії ООН у рамках Конвенції Espoo (Оцінка впливу на навколишнє середовище в транскордонному контексті; Україна бере участь у цій комісії з 1999 р.), у якій описувала факти значного транскордонного впливу проекту будівництва ГСХ і наполягала на ухваленні рішення про недотримання Україною норм конвенції. Претензії були засновані на тому, що Україна порушила процедури повідомлення про діяльність з відновлення навігаційних глибин і поновлення судноплавства, хоча Україна вперше поінформувала Румунію ще 18 грудня 2002 р., тобто за два роки до початку реалізації проекту, а в подальшому було відправлено понад 20 офіційних повідомлень про хід робіт.

За даними звіту, підготовленого ООН 2006 р., будівництво каналу дійсно становить загрозу екологічній безпеці дельти Дунаю.

Можливі негативні наслідки будівництва каналу «Дунай – Чорне море» з ініціативи Румунії обговорювалися і на зустрічі сторін Конвенції в 2008 р. Тоді внаслідок рішення сторін Конвенції Espoo про порушення Україною вимог конвенції в процесі планування та будівництва каналу «Дунай – Чорне море», Україна взяла зобов'язання щодо призупинення будь-яких робіт щодо першої та другої черги каналу для проведення всіх процедур оцінки впливу будівництва та експлуатації каналу на довкілля в транскордонному контексті, згідно з Конвенцією Espoo.

Проте, як відзначалося в листі Виконавчого секретаря Європейської економічної комісії ООН від 16 жовтня 2009 р. до українських урядовців, всупереч офіційно взятими Україною міжнародними зобов'язанням, добудова каналу «Дунай – Чорне море» відбувалася, і цей факт відкрито засудив Виконавчий секретар. Комітет з дотримання Конвенції Espoo рекомендував сторонам Конвенції на черговій зустрічі сторін прийняти рішення про попередження України за тривале ігнорування положень Конвенції Espoo.

Улітку 2010 р. учасники Конвенції Espoo дійсно винесли попередження Україні у зв'язку з невиконанням міжнародних зобов'язань при будівництві каналу «Бистре» у дельті Дунаю (це перший випадок, коли учасники Конвенції виносять попередження державі у зв'язку з невиконанням міжнародних зобов'язань). На останній зустрічі в Женеві було відзначено, що, незважаючи на деякі кроки, зроблені Україною в цьому напрямі, будівництво каналу тривало. Учасники зустрічі зобов'язали Україну в кінці кожного року звітувати про те, що зроблено для того, щоб будівництво каналу «Бистре» відповідало міжнародним стандартам. Наступною санкцією

може стати призупинення прав та привілеїв з цієї конвенції.

Аналізуючи екологічний аспект міжнародних проблем, можна виділити декілька моментів. По-перше, доводиться визнавати, що претензії екологів до української сторони не позбавлені підстав. Порушення фіксуються не лише експертами міжнародних організацій, а й вітчизняними перевіркою. Так, Рахункова палата України, яку важко звинуватити у «підігруванні» румунській стороні, у липні 2006 р. за результатами аудиту ефективності виконання заходів з охорони навколишнього природного середовища при будівництві каналу «Дунай – Чорне море» відзначила, що «дії Міністерства транспорту та зв'язку і Міністерства охорони навколишнього природного середовища України щодо вирішення проблеми відновлення глибоководного судноплавного каналу «Дунай – Чорне море» мали непослідовний характер. При реалізації проекту створення глибоководного суднового ходу «Дунай – Чорне море» на українській ділянці дельти Дунаю ними не забезпечено реалізацію законодавства та контроль за додержанням вимог екологічної безпеки, проведення ефективних і комплексних заходів щодо охорони навколишнього природного середовища. Міністерством транспорту та зв'язку України не забезпечено дотримання природоохоронного законодавства і ряду міжнародних конвенцій при проектуванні будівництва та розробки матеріалів оцінки впливу на навколишнє середовище в складі техніко-економічного обґрунтування інвестицій і робочих проектів.

Таким чином, несумлінне ставлення виконавців робіт зі створення глибоководного суднового ходу «Дунай – Чорне море» на українській ділянці дельти Дунаю однозначно послаблює міжнародні позиції України в лобіюванні національних інтересів.

Наступне: варто констатувати агресивну інформаційну політику румунської сторони, що однозначно, за висновками вітчизняних експертів та оглядачів, зумовлена не так екологічними, як економічними та політичними міркуваннями. На підтвердження цього висновку слід зазначити, що Румунія, звинувачуючи Україну в порушенні міжнародних норм під час реалізації проекту «Дунай – Чорне море» та підкреслюючи неприпустимість проведення нею будь-яких робіт у дельті Дунаю, сама проводить заходи щодо розвитку власної частини дельти, що негативно впливає на екологію та захист біосферного заповідника «Дельта Дунаю». Наприклад, з Україною не проводились узгодження при будівництві четвертого румунського каналу в Георгіївському рукаві, що проходить через той самий заповідник. Він будується на зразок Сулинського – спрямляється звивисте русло, для чого траса каналу прокладається сушею, закріплюються береги, будується канал на гирловому барі. Крім ряду гідротехнічних споруджень, цей проект передбачає створення сухопутних транспортних мереж та інших комунікацій і допоміжних об'єктів. Саме таке будівництво може розглядатись, як головне екологічне порушення в регіоні.

Крім того, у цей час на території Румунії реалізується або готується до реалізації низка гідротехнічних проектів відповідно до Плану облаштування національної території, затвердженого законом Румунії № 363 від 21 вересня

2006 р. Планом передбачається будівництво й реконструкція транспортних шляхів, у тому числі й водних артерій, будівництво нових каналів, портів, розчищення й поглиблення існуючих каналів. Реалізація цього плану призводить до подальшого наростання перерозподілу стоку води ріки Дунай на користь румунських каналів і, як наслідок, до зменшення водності української частини дельти, втрати навігаційних глибин, значного збитку для всього природного комплексу й збільшує екологічні проблеми Українського Придунав'я (наразі, повідомляють оглядачі, гідротехнічні роботи румунів на 25 % штучно змінили водотік Дунаю на користь Румунії).

Варто також звернути увагу на перспективи реалізації «майстер-плану», озвученого у 2010 р губернатором Біосферної резервації дельти Дунаю Г. Бабояном, яким, зокрема, передбачається з'єднання озера Мурігьол «з природним режимом річки Дунай». На території біосферного заповідника передбачається спорудити дамби для захисту від повені села Мурігьол і побудувати шлюз для проходження суден з озера в Дунай.

У цьому ж контексті привертає увагу робота минулорічного міжнародного «Саміту Дунаю», завершального етапу вироблення «Стратегії Дунаю». Бухарест як конкурент Києва в питаннях транзитного потенціалу розраховує в рамках стратегії на завершення одного з грандіозних проектів – будівництва каналу «Бухарест – Дунай»; спорудження двох мостів, будівництва нового гідроенергетичного комплексу на Дунаї, забезпечення судноплавства на ділянці Нижнього Прута... За проектом «Ділянка Тульча (Морський Дунай)» Румунія планує провести гідротехнічні роботи на Сулинському каналі – на ділянці 43–34 милі р. Дунай біля міста Тульча.

За висновком фахівців, ці роботи будуть пов'язані з поліпшенням умов судноплавства в зазначеному районі, за рахунок штучного спрямування русла та збільшення радіуса повороту Дунаю. Наслідком стане подальший штучний перерозподіл водотоку в бік румунської гідротехнічної системи і падіння глибин українського Кілійського гирла.

За прогнозом народного депутата України, члена Комітету ВР з питань транспорту і зв'язку Г. Задирка, внаслідок проведення потужних гідротехнічних робіт румуни найближчим часом матимуть п'ять власних судноплавних каналів і повністю «заберуть» водостік Кілійського гирла. Якщо ж впадуть глибини на українській дельті Дунаю, великотонажне судноплавство буде втрачено назавжди.

Більше того, у більш віддаленій перспективі можливе пересихання руслових ділянок між українськими островами та континентальною територією Румунії, що здатне створити нові підстави для територіальних претензій.

Суміжні проблеми

Офіційний Бухарест провадить цілеспрямовану зовнішню політику, головним інструментом якої є гуманітарний фактор, що використовується для втручання у внутрішні справи сусідніх країн. Спираючись на концепцію ЄС зі створення єврорегіонів, яка передбачає посилення прикордонного співробітництва й спрощення процедури перетину кордонів між країнами,

що межують, румунська влада використовує її фактично для культивування сепаратистських настроїв серед румунської меншини, яка проживає на території України.

В українських ЗМІ не раз з'являлися повідомлення про факти видачі румунських паспортів консульствами Румунії на території нашої держави. Нова редакція закону про громадянство Румунії несе для України приховану небезпеку. Адже якщо в місцях компактного проживання румунської нацменшини 80 % населення матиме румунські паспорти, то вони зможуть вимагати приєднання до Румунії українських територій, на яких проживають.

Крім того, зміни до Закону про громадянство Румунії відверто порушують рекомендації Верховного комісара ОБСЄ у справах нацменшин К. Воллебека. У них, зокрема, втручання країни походження нацменшини у внутрішні справи сусідніх держав трактується як неправомірні. Крім того, ОБСЄ засуджує практику масового надання країною походження громадянства представникам нацменшин. «На мою думку, практика надання українським громадянам румунських паспортів підриває суверенітет України. Проте такі дії є звичними для тих держав, які прагнуть анексувати сусідні території, – вважає експерт Інституту зовнішньої політики при Дипломатичній академії МЗС України О. Палій. – Румунське керівництво розпочало цю довгострокову гру, шкодячи тим самим нашим добросусідським відносинам».

Роботу з румунською діаспорою в Україні (у нас проживає понад 150 тис. румун, близько 0,3 % від усього населення) зовнішньополітичне відомство Румунії веде з позиції країни-патрона, чії громадяни раптово опинилися в Україні, перебувають там тимчасово, і тому вона має право жорстко нагадувати про їхні права. Насправді ж серйозної уваги і захисту потребують українці, які проживають у Румунії. «Українська ідентичність завжди жорстко переслідувалась у Румунії, і не лише за часів Чаушеску, а й в наші дні, – зауважує О. Палій. – Румунський українець може втратити роботу лише через те, що дозволить собі привселюдно розмовляти українською мовою». Згідно з останнім національним переписом населення Румунії, етнічних українців на її території проживає понад 60 тис. (що також становить 0,3 % від усього населення). У Румунії діє лише одна офіційно визнана і зареєстрована українська організація – Союз українців Румунії, яка не представлена в державних органах і не має розгалуженої системи територіальних представництв. Водночас в Україні діє 19 румунських громадських організацій, більшість з яких співпрацюють з органами державної влади та громадськими організаціями Румунії. Румунські українці не мають жодного дитячого садка, початкової чи середньої школи, де звучала б українська мова. Єдиний український ліцей, що функціонує у місті Сігету Мармаціей, повіт Марамуреш, нараховує 226 учнів і весь час перебуває під загрозою закриття. Водночас в Україні функціонує 92 державних загальноосвітніх заклади з румунською мовою викладання і 42 дошкільних. Вчителів для цих закладів готують в Ужгородському та

Чернівецькому університетам. Проте навіть за такої ситуації на міжнародних форумах представники Румунії заявляють про утиски, яких нібито зазнає їхня діаспора в Україні.

Наведені вище факти підтвердила неупереджена неурядова організація «Права людини без кордонів» (Human Rights Without Frontiers), яка нещодавно провела (до речі, за румунською ініціативою) порівняльний аналіз захисту національних меншин у Румунії і в Україні. А брюссельське відділення HRWF нагадало, що на пропозицію України була започаткована робота міжнародної комісії з моніторингу дотримання прав меншин у Румунії і в Україні, але після двох зустрічей комісії із залученням експертів від Ради Європи та ОБСЄ румунська сторона в односторонньому порядку припинила власну участь у цій діяльності.

Поки що можливі територіальні претензії Румунії напряму пов'язані з перспективами судноплавства. Так, наприклад, гіпотетичне задоволення румунських претензій на український острів Майкан здатне принципово їх зменшити.

Більше того, ЗМІ наводять факти цілеспрямованих «диверсій» румунської сторони: за даними українських прикордонників, протягом тривалого часу зафіксовано на відео майже 300 випадків скидання з румунських кораблів у Кілійське гирло піднятого мулу під час днопоглиблювальних робіт у румунських каналах – Сулинському та Свято-Георгієвському. За даними досліджень Мінприроди України, Кілійське гирло міліє, а вміст важких металів та хлороорганічних сполук у ньому збільшився у п'ятеро.

На ці кричущі факти з огляду екологічного впливу Румунії на українську дельту Дунаю, до речі, ще у 2009 р. українські дипломати звертали увагу на засіданні Комітету з упровадження Конвенції з транскордонного впливу на довкілля.

Варто зазначити ще про один аспект проблеми: відверто недостатню інформаційну активність України у справі відстоювання своїх інтересів на Дунаї. По-перше, значна частина застережень до України в контексті Конвенції Espoo стосувалася недоліків інформування з боку української сторони: зволікання з наданнями звітів, їх формальний характер. Отже, за умови більш відповідального підходу негативний міжнародний резонанс, можливо, вдалося б мінімізувати.

По-друге, щодо України застосовувалися і санкції в контексті Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Оргуська конвенція). Так, улітку 2011 р. IV сесія Наради сторін Оргуської конвенції прийняла рішення про невиконання Конвенції щодо дев'яти країн, серед яких і щодо України. (Раніше висновки і рекомендації щодо України Комітету із дотримання Оргуської конвенції висловлювалися у 2005 та 2008 рр.). Рішення IV Наради сторін щодо України втретє підтверджує ігнорування Україною рекомендацій щодо належного впровадження положень Оргуської конвенції щодо участі громадськості, висловлених визнаними незалежними експертами у сфері

екологічного права, які формують комітет. Враховуючи такий стан речей, IV Нарада сторін винесла попередження уряду України.

Крім того, IV Нарада сторін застерегла Україну, що в разі невиконання рішення II Наради сторін і, відповідно, рекомендацій Комітету з дотримання наступна Нарада у 2014 р. може винести рішення про призупинення для України спеціальних прав і привілеїв, наданих Україні згідно з Конвенцією.

Отже, негативний резонанс щодо української діяльності на Дунаї значним чином пов'язаний з недоліками державної інформаційної політики.

Крім того, реально на інформаційному рівні протидіяти Румунії, протестуючи проти румунських проектів у їхній частині дельти, Україна почала лише з 2009 р. Періодично з'являються заяви українських політиків на найвищому рівні, як, наприклад, минулорічна заява Прем'єр-міністра України М. Азарова на зустрічі з комісаром Європейської комісії з питань регіональної політики Й. Ханом про стурбованість позицією Румунії, яка в односторонньому порядку проводить роботи з розширення гирла Дунаю з тим, щоб переорієнтувати вантажопотоки на свої порти. Також прозвучала низка достатньо жорстких заяв міністра закордонних справ. Як резюмує директор Центру досліджень проблем громадянського суспільства В. Кулик, «Україні потрібно було 17 років та програш у Гаазькому суді щодо шельфу в Чорному морі, щоб усвідомити, що Бухарест є не «адвокатом Києва в Євросоюзі», а конкурентом у Причорномор'ї. Причому, наші конкурентні відносини вже давно вийшли за межі товариського змагання».

Сьогодні для відстоювання в цьому питанні більш жорсткої і послідовної позиції достатньо юридичних підстав. Так, експерти наголошують на тому, що результати шестирічного комплексного екологічного моніторингу судного ходу однозначні: висновки Комісії із запиту Конвенції Esроо щодо ймовірного значного негативного впливу на довкілля під час реалізації проекту ГСХ є припущенням. Результати українських моніторингів про невиявлення значного негативного впливу на стан природного навколишнього середовища дельти Дунаю, у тому числі і в транскордонному контексті, не були ні оскаржені, ні спростовані будь-якою країною чи міжнародною організацією.

Окрім цього, планомірне відстоювання своїх економічних, територіальних і геополітичних позицій повинно бути не лише на міждержавному рівні, а й із залученням виконавчих структур Євросоюзу, членом якого є Румунія. Керівництву України, базуючись на її євроатлантичних прагненнях, необхідно порушувати перед представниками ЄС питання про надання рівних умов доступу до наявних та перспективних транспортних потоків на Дунаї з метою залучення потужностей морегосподарського і транспортного комплексів Українського Придунав'я.

Отже, Україна, її уповноважені представники мають усі юридично-правові підстави і повинні зайняти у майбутніх міжнародних переговорах та консультаціях навколо цього стратегічно важливого об'єкта більш послідовну, виважену, але жорстку позицію у відстоюванні власних національних інтересів у дельті Дунаю.

В. Пальчук, мол. наук. співроб.

Урожай зернових культур у 2012 році: балансування запитів внутрішнього ринку і експортної кон'юнктури

Валовий збір зернових культур в Україні у 2012 р. зменшиться на 28 %. У той час прогнозується зростання собівартості зернової продукції, спричинене втратами аграріїв, пов'язаних з пересівом загиблих зернових культур. Ці втрати для сільгоспвиробників становитимуть близько 1,9 млрд грн. Такий висновок зробили спеціалісти Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки». За іншими підрахунками, зокрема, за даними експертів асоціації «Український клуб аграрного бізнесу», втрати від загибелі посівів озимої пшениці, ячменю та ріпаку становитимуть у грошовому еквіваленті 3,8 млрд грн.

Про зменшення врожаю озимих культур у наступному році говорив на Міжнародній аграрній конференції президент «Українського клубу аграрного бізнесу» А. Ліссітса. Причиною для таких прогнозів експерти називають посушливу осінь, особливо в листопаді, що спричинило уповільнення процесу росту цих культур. За словами керівника Українського гідрометцентру М. Кульбіді, стан погоди восени поточно року негативно вплинув на сільське господарство, зокрема, на посівні роботи. У свою чергу начальник відділу агрометеорології Українського гідрометцентру Т. Адаменко зазначила, що цієї осені в Україні вперше за 50 років була засуха, аналога якій не було, тому прогнозувати ситуацію дуже складно. Експерт схиляється до думки про необхідність пересіву озимих культур навесні.

На сьогодні несприятлива ситуація склалася в Одеській, Миколаївській, Херсонській, Дніпропетровській, Запорізькій та Тернопільській областях, де через відсутність опадів продовжується ґрунтова посуха. За даними Інституту зрошування землеробства, у Херсонській області на 320,8 тис. га з 504,9 тис. га озима пшениця не дала сходи взагалі. Про критичну ситуацію зі станом посіяних озимих у Полтавській області повідомляє в. о. начальника Головного управління агропромислового розвитку облдержадміністрації С. Москаленко. За його словами, через несприятливі погодні умови лише на деяких полях схожість оптимальна, решта ж у незадовільному стані. Тож озимі доведеться пересівати на значних площах та наступного року змінювати структуру посіву.

Обстеження посівів озимих зернових культур показало, що сходи отримані на 71 % посівних площ, з них у задовільному стані перебуває 69,2 %, а в слабкому – 30,8 %. Директор Департаменту ринків рослинництва, садівництва, виноградарства та виноробства Міністерства аграрної політики О. Демидов основною причиною такої ситуації називає відсутність вологи. Так, у деяких регіонах протягом чотирьох місяців жодного разу не було опадів. Не допомагає і полив: у сумі його вистачає лише на 900 тис. га, у той час, коли рятувати потрібно значно більші площі. Більше того, озимина вступила у фазу сну, тому всі втрачені зернові навесні доведеться пересівати.

За останніми прогнозами Міністерства аграрної політики та продовольства України, навесні необхідно пересіяти 2,4–3 млн га озимих культур (за попередніми прогнозами міністерство озвучувало 1,5 млн га).

Доктор економічних наук, професор Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки», академік НАН України В. Месель-Веселяк стверджує, якщо пересівати 1,5 млн га озимих культур, то держава зазнає великих витрат. Сума збитків складається із затрат на посівну поточного року та на пересів озимих. Таким чином, витрати від загиблих посівів та додаткові витрати від пересіву становитимуть 674 млн грн та 1,2 млрд грн відповідно. Загальні витрати становитимуть 1,8–1,9 млрд грн. Тому собівартість 1 т озимої пшениці, за підрахунками фахівців, зросте у 2012 р. до 1600 грн, ячменю – до 1350, жита – до 1300. Однак з урахуванням ціни на дизпаливо навесні наступного року витрати на пересів озимих можуть бути і вищими. При цьому продажна ціна зросте ще на 30 % і становитиме 2080 грн за 1 т пшениці. Утім, на думку директора інформаційної компанії «ПроАгро» М. Верницького, ціна може і не досягнути 2000 грн, тому що в поточному році спостерігається надлишок пропозиції на ринку зернових.

Завищеною сумою збитків, пов'язаних із пересівом озимих, вважає керівник аналітичної служби «АПК-Інформ» Р. Рибчинський. Він стверджує, що прогнози про пересів 1,5 млн га – оціночні й об'єктивні висновки про стан полів з озимими необхідно робити не раніше кінця лютого 2012 р. Експерт такий висновок пояснює тим, що частина озимих, які вважаються втраченими, можуть перезимувати в ґрунті і дати сходи ранньою весною.

Такий висновок підтримують фермери з північних регіонів України. Зокрема, фермер О. Бутенко з Чернігівської області зазначає, що в цьому регіоні озимі зійшли добре. Посуха спостерігалася переважно на півдні України.

За дорученням Прем'єр-міністра М. Азарова створена робоча група з підготовки проведення весняних польових робіт і ліквідації можливих негативних наслідків. Фахівці здійснюють постійний моніторинг стану посіяних озимих культур і оцінюють можливі ризики. Крім того, у державі готуються видатки на компенсацію витрат від пересіву, тому Міністерство аграрної політики та продовольства налаштовано позитивно. На особливий контроль профільного міністерства взято забезпечення сільгоспприємств високоякісним насінням, а також паливо-мастильними матеріалами за здешевленими цінами. Наразі вирішується питання про збільшення обсягів при внесенні добрив у ґрунт.

Крім того, на думку міністра М. Присяжнюка, залучення додаткових коштів для виробництва сільгосппродукції можливо також шляхом урахування інтересів зернотрейдерів усіх рівнів і юрисдикцій, а саме надання їм гарантій, що за проавансовані кошти вони отримають відповідну кількість продукції.

Щоб мінімізувати витрати для аграріїв, експерти радять також максимально спрощувати процедуру імпорту високоякісного насіння для забезпечення пересіву озимих навесні 2012 р. При цьому, на думку

генерального директора «Українського клубу аграрного бізнесу» В. Лапи, пересівання загиблих озимих здійснюватиметься, швидше, кукурудзою, а не ячменем, тому що рентабельність виробництва ячменю в поточному сезоні нижча, ніж кукурудзи. Урожайність кукурудзи становила 64 ц/га, що на 20 ц/га більше показника минулого року.

Водночас міністр агрополітики М. Присяжнюк вважає, що в Україні не виникне проблем у зв'язку з прогнозованою врожайністю озимих культур у наступному році. За його словами, в Україні вже зібрали 22,5 млн т пшениці, з яких 60 % – продовольча. При цьому внутрішні потреби становлять 5,5 млн т. Виробництво зернових в Україні у вазі після доопрацювання даних у 2011 р. перевищило 55 млн т, у бункерній вазі – 58 млн т. Найбільше зерна намолотила Полтавщина (понад 5 млн т) та Вінниччина (понад 4 млн т). Значна кількість областей зібрали понад 3 млн тонн. У цілому ж, порівняно з минулим роком, було вироблено на 5,5 млн т пшениці більше, а кукурудзи – на

10 млн. У цьому році вперше отримано рекордну врожайність зернових культур – 38 ц/га, а по врожайності кукурудзи країна вийшла на один із найвищих показників у світі – 64 ц/га. При цьому керівник аналітичного департаменту консалтингової агенції «ААА» М. Колесник зазначила, що досягнення, які озвучив міністр, правдиві, але необхідно враховувати, що некоректно виставляти цифри виробництва різних видів аграрної продукції в одному часовому вимірі. Адже, приміром, виробництво зернових тяжіє до статобрахунку в рамках маркетингового року – із 1 липня 2010 р. з 30 червня 2011 р.

На сьогодні надлишки зерна закуповує Держагенство резерву України. За словами В. Лук'яненка, прес-секретаря Прем'єр-міністра, держава закуповує в господарствах зерно з таким розрахунком, щоб вистачило до кінця червня 2012 р.

Що стосується цін на зерно в наступному році, то директор вищезазначеного Департаменту Міністерства аграрної політики та продовольства О. Демидов зазначив, що вони в державі підвищуватися не будуть, бо існує близько 20 млн т резервного запасу пшениці, з яких близько 30 % – продовольча. Такі обсяги повністю покриють втрати озимих культур. Висновки щодо достатніх для потреб країни обсягів урожаю пшениці в наступному році робить директор інформаційної компанії «ПроАгро» М. Верницький. За його словами, якщо не пересівати жодного гектару, усе одно за нормальних умов (м'яка зима, тепла волога весна) має вродити не менш 13–14 млн т пшениці, що забезпечує потреби країни.

Як демонструє політика уряду стосовно експорту зернових культур, обсяги продовольчих запасів зерна в Україні достатні. Зокрема, міністр аграрної політики М. Присяжнюк заявив, що необхідності введення квот на експорт зерна у 2012 р. поки немає. Близько половини врожаю 2011 р. може відправитися на експорт. Однак на сьогодні торгово-закупівельна активність на українському ринку зерна залишається невисокою. Фахівці стверджують, що відчуваючи надвеликий вал виробництва зерна вже на початку липня

поточного року, влада мала швидко відреагувати на таку ситуацію і надати широкі можливості для його експорту. Експортне мито на зерно вводилося на рівні високих цін, але дуже скоро, з новим урожаєм, його вартість просто обвалилася.

На противагу українській ситуації Російська Федерація, значною мірою демпінгуючи, стала виводити на світовий ринок багато зерна власного виробництва. Такими заходами Росія вплинула на обсяги українського експорту, знизивши їх. Як вважає керівник аналітичного департаменту консалтингової агенції «ААА» М. Колесник, Мінагропрод України робило все для того, щоб зняти мито. Однак Міністерство фінансів вважало, що держава від дії мита виграє.

За словами заступника генерального директора Української аграрної конфедерації О. Ярославського, через введення мит призупинився експорт зернових культур, унаслідок чого Україна недоотримала 1,5 млрд дол. Більше того, такі дії призвели до втрати таких традиційних ринків збуту зерна, як країни Північної Африки та Близького Сходу.

На сьогодні, на думку експертів, селяни і зернотрейдери збувають зерно доволі повільно. Основною з причин такої ситуації аграрії називають занижені ціни попиту на ринку, а також незадовільну схожість посівів озимих зернових культур. Необхідно також врахувати, що не останню роль відіграв високий валовий збір кукурудзи. Так, сільгоспвиробники, що мають значні обсяги даної зернової культури, вважають за доцільне поповнювати обігові кошти за рахунок її реалізації, ніж продаж інших зернових культур. Закупівельні ціни на продовольчу пшеницю становлять 1700–1800 грн/т, на жито – 1600–1700 грн/т, на пшеницю групи Б і 6 класу – 1450–1600 грн/т (з урахуванням вартості доставки на підприємство). Разом з тим, сільгоспвиробники налаштовані стримувати продаж зернових до тих пір, поки ціни на них не зростуть. Зокрема, на продовольчу – до 1900–2000 грн/т, жито – до 1800 грн/т, ячмінь – до 1800 грн/т (без урахування вартості доставки).

Однак така ситуація має свій позитив: більшу частину врожаю можна буде успішно продати наступного року, за умови його збереження. За прогнозами, наступного літа Україна збере набагато менше зерна, ніж цього (продовольчої пшениці буде не більше 12 млн т).

Ситуація певною мірою виправилася після 7 жовтня, коли Верховна Рада ухвалила закон про скасування мит на експорт пшениці та кукурудзи, але зберегла мито на експорт ячменю розміром 14 %, не менше ніж 23 євро за тону. Фахівці стверджують, що після відміни мит темпи експорту становлять близько 100 тис. т за день. Станом на 13 грудня поточного року профільне міністерство оцінює обсяги експорту зерна в 7,9 млн т з початку 2011/2012 маркетингового року (липень 2011 – червень 2012). У тому числі, станом на 1 грудня кукурудзи – 2,8 млн т, пшениці – 2,1 млн т і ячменю – 1,8 млн т. Прогнозується експорт зернових у 2011–2012 маркетинговому році (МР до 1 липня) на рівні 25–27 млн т.

Говорячи в цілому про галузь, слід зазначити, що цього року експорт

продукції агропромислового комплексу з України зріс на 30 % і становить 10 млрд дол. Позитивне зовнішньоторговельне сальдо становить близько 4,8 млрд дол., тоді як у 2010 р. – 3,08 млрд дол. Україна увійшла до трійки найбільших експортерів зерна у світі. Зокрема, за обсягами експорту ячменю країна посідає перше місце, кукурудзи – третє, пшениці – п'яте.

Посилаючись на Департамент сільського господарства США, інформаційна служба Bloomberg пише, що з огляду на колосальне зростання цін на сільськогосподарські культури за останні роки, усі країни, здатні вирощувати зерно, максимально збільшують його виробництво. Серед таких країн фахівці США називають Україну, яка за їх оцінками має у два рази збільшити обсяги експорту зерна до кінця червня наступного року. Підтвердженням цієї точки зору слугує заява міністра М. Присяжнюка про потенційний оборот України від продажу продовольства на експорт –100 млрд дол. щорічно. Зокрема, делегація Міністерства аграрної політики та продовольства України, що перебувала з робочим візитом у Королівстві Саудівська Аравія, домовилася про форвардні закупівлі місцевими зернотрейдерами українського ячменю урожаю наступного року. На сьогодні здійснилось постачання 200 тис. т українського зерна в Бангладеш, який раніше не закуповував зерна з України. Крім того, за даними профільного міністерства, проводиться активна робота над розширенням поставок зерна в країни Африки і Близького Сходу.

Більше того, як повідомив Прем'єр-міністр М. Азаров, на сьогодні Україна та Ліван домовилися сформувати замовлення на обсяги поставок українського зерна мінімум на 10 років. У практичну площину переходить проект створення потужного зернового терміналу в ліванському порту Тріполі. З президентом і прем'єр-міністром Лівану уряд України має домовленості, що ліванський бізнес сформує замовлення на обсяги поставок українського зерна мінімум на 10 років. У свою чергу Україна гарантує такі поставки. Прогнозована потужність ліванського терміналу становитиме до 150 тис. т зерна на добу.

Отже, економічно обґрунтовані рішення стосовно збільшення оборотних коштів сільгоспвиробників, забезпечення надходження до державного бюджету пов'язані з формуванням державних механізмів задоволення запитів внутрішнього ринку і балансування експортної кон'юнктури.

Актуальна подія

С. Горова, мол. наук. співроб.

Пост миротворческих сил Российской Федерации пикетируется молдаванами

Несколько десятков человек со стороны Молдовы 3 января заблокировали миротворческий пост на границе с Приднестровьем, где 1 января был застрелен молдавский гражданин. Об этом сообщил и. о. сопредседателя объединенной контрольной комиссии от Приднестровья О. Беляков. «Вызывает озабоченность, что сегодня, 3 января, проходит пикетирование миротворческого поста

гражданским населением – представителями молдавских общественных организаций. Пикетирование поста заметно осложняет условия несения службы на нем», – сообщил О. Беляков, добавив, что в акции принимали участие около сотни человек.

Также и. о. сопредседателя объединенной контрольной комиссии (ОКК) от Приднестровья сообщил, что местные жители фактически заблокировали работу постов на два часа.

По его словам, на экстренном заседании ОКК было принято решение об усилении постов «девятый правый» и «девятый левый». «Стороны приняли решение о разблокировании постов собственными силами. Молдавская сторона пытается разблокировать деятельность поста. Представители молдавских правоохранительных органов пытаются путем убеждения воздействовать на граждан», – сказал О. Беляков.

По словам руководителя приднестровской делегации в ОКК, на посту находятся военные наблюдатели четырех сторон (Россия, Украина, Молдова и Приднестровье), а также представители Объединенного военного командования Совместных миротворческих сил.

Также он сообщил, что накануне для расследования происшествия прибыл представитель Следственного комитета России.

Как сообщали ранее СМИ, утром 1 января 2012 г. российский военнослужащий миротворческих сил в зоне безопасности Приднестровского региона смертельно ранил местного жителя, находившегося за рулем автомобиля.

19-летний В. Писарь на автомобиле марки ВАЗ-2101 сломал заграждение на посту и продолжил движение, несмотря на сигнал постовых остановиться. Через некоторое время водитель вернулся на этот же участок дороги, не подчинился повторному требованию миротворцев остановиться и продолжил движение. Начальник смены миротворцев произвел несколько выстрелов из огнестрельного оружия. Одна из пуль попала водителю в область спины. В. Писарь был доставлен в кишиневскую больницу скорой медицинской помощи, где через некоторое время скончался (ВЗГЛЯД.РУ, 3.01.2012 г.).

СМИ сообщают, что премьер-министр Молдовы В. Филат осудил инцидент в зоне безопасности на Днестре и призвал не допускать обострения ситуации.

Военная прокуратура Западного военного округа заявила, что ее сотрудники выясняют обстоятельства инцидента, а также проверяют законность применения оружия российскими военнослужащими. «Необходимо дать ясную оценку ситуации и ни в коем случае не допускать эскалации событий, которые могли бы привести к еще большей напряженности», – заявил В. Филат на оперативном совещании («Обозреватель», 2.01.2012 г.).

Премьер Молдовы потребовал от Генеральной прокуратуры «задействовать лучших экспертов для обеспечения корректного и профессионального расследования по этому случаю».

По информации СМИ, вице-премьер по реинтеграции Молдовы Е.

Карпов в связи с произошедшим 1 января трагическим инцидентом заявил, что Молдова будет настаивать на изменении нынешнего формата миротворческих сил на Днестре, осуществляемого под эгидой Российской Федерации, на международную гражданскую миссию. Данный вопрос, по его словам, будет поднят в ходе очередного раунда переговоров по приднестровскому урегулированию в формате «5+2» (Россия, Украина – страны-гаранты, ОБСЕ – посредник, Евросоюз и США – наблюдатели, Кишинев и Тирасполь – стороны конфликта), который должен состояться в феврале в Дублине.

Е. Карпов подчеркнул, что случай гибели гражданина Молдовы будет включен в повестку дня переговоров. По мнению молдавского вице-премьера, российский миротворец не должен был стрелять на поражение в молодого человека, поскольку угрозы для окружающих в его действиях не было. Е. Карпов отметил, что произошедший трагический случай показал, что бывают ситуации, когда миротворческие силы переходят допустимые границы, и они не должны допускать убийств, тем более когда ситуация не требует таких действий.

Молдавский вице-премьер по реинтеграции отметил, что в случае неповиновения автомобиля, который не остановился по указанию миротворцев, не было опасности для окружающих и такое происшествие должно было расследоваться органами полиции.

Кроме того, как отмечают СМИ, в Молдове жители сел Пырыта, Кошница, Дороцкая и Похребя Дубоссарского района, расположенных в зоне безопасности на Днестре, предъявили ультимативное требование правительству республики о ликвидации в недельный срок поста миротворческих сил Российской Федерации.

Жители сел, расположенных в зоне безопасности на Днестре, заявили, что если власти Молдовы не выполнят их требования, то они блокируют движение или своими силами уберут данный миротворческий пост (NEWS.ru.com, 2.01.2012 г.).

Чрезвычайный и Полномочный Посол Российской Федерации в Молдове В. Кузьмин был вызван в молдавское Министерство иностранных дел и европейской интеграции в связи с произошедшим трагическим инцидентом в зоне безопасности на Днестре.

«Особое значение для Молдовы приобретает скорейшее и объективное расследование трагического инцидента, и мы призываем российскую сторону к сотрудничеству со следственными органами Молдовы», – заявил глава молдавского МИДЕИ, вице-премьер Ю. Лянкэ («Обозреватель», 2.01.2012 г.).

Он подтвердил в этой связи позицию Молдовы относительно замены военной миротворческой миссии на Днестре международной гражданской миссией, что поможет в будущем избежать трагических случаев, сообщает пресс-служба внешнеполитического ведомства Молдовы.

В. Кузьмин со своей стороны выразил соболезнования родственникам погибшего, высказав сожаление по поводу трагедии. Он также заверил Молдову в заинтересованности российской стороны в расследовании этого

случая.

Следует отметить, что еще ранее, до произошедшего инцидента, лидер партии «Великая Украина» И. Беркут высказался о том, что проблема Приднестровья должна решаться с участием Украины. «Приднестровье категорически не хочет в Румынию, потому что большинство населения, проживающего там, русские и украинцы», – сказал он. И. Беркут добавил, что вопрос Приднестровья может быть решен нескоро – «через два года, через пять лет, через 10 лет».

Вместе с тем политик уверен, что «Приднестровье могло бы войти в состав Украины как область... Я думаю, если бы мы сыграли в такую политическую партию, это было бы правильно. Это хороший вызов», – подчеркнул он.

«Несмотря на то, что подобный шаг будет негативно воспринят странами-соседями Украины, которые могут обвинить нас в недемократичности, руководству Украины все же стоит пойти на такой шаг, – уверен И. Беркут. – Это хорошая задача для нашей политической элиты. Но, может быть, не сегодняшней» («Обозреватель», 16.12.2011 г.).

Наряду с этим внимание СМИ также уделяется теме встречи руководителя Администрации президента РФ С. Иванова с президентом Приднестровья Е. Шевчуком.

Как говорится в сообщении на сайте главы российского государства, С. Иванов поздравил Е. Шевчука с победой на выборах и вступлением в должность.

Он заверил, что Россия продолжит содействовать социальным и гуманитарным проектам в Приднестровье.

Е. Шевчук выразил признательность России за оказываемое содействие (www.rosbalt.ru, 3.01.2012 г.).

Ранее глава МИД РФ С. Лавров поздравил победившего на выборах президента Приднестровья Е. Шевчука с вступлением в должность. В поздравлении российского министра, в частности, говорилось, что «в предстоящей работе по решению непростых проблем региона, обеспечению стабильности и сплочению общества» новый президент Приднестровья может опираться на «дружественное содействие» России и сотрудничество с ней.

Глава МИД РФ отметил, что Москва с принципиальных позиций последовательно выступает за урегулирование застарелого кризиса на берегах Днестра политическими методами, «на основе уважения принципов международного права и учета сложившихся геополитических реалий».

Партійна позиція

Т. Гранчак, канд. іст. наук, заввідділу СІАЗ НБУВ
БЮТ: новое дыхание

или начало периода полураспада?

23 декабря народный депутат Н. Королевская вышла из партии «Батьківщина» и возглавила Украинскую социал-демократическую партию (УСДП). Вместе с ней ряды «Батьківщини» покинули народные депутаты Е. Суслов и А. Логвиненко. Е. Суслов был избран первым заместителем главы УСДП, а экс-глава партии, сложивший свои полномочия на съезде, В. Ткаченко – вторым заместителем.

При этом все трое остались в составе парламентской фракции «БЮТ – Батьківщина». По словам главы фракции А. Кожемякина, в пятницу, 23 декабря, состоялось заседание фракции «БЮТ – Батьківщина», и депутаты, среди прочего, обсуждали ситуацию с Н. Королевской, которая возглавила Украинскую социал-демократическую партию. «У нас прошло заседание фракции. Фракция решила, что УСДП – это та партия, которая входит в состав Блока Ю. Тимошенко, и никаких событий, которые давали бы повод депутатам фракции это делать (исключать Н. Королевскую. – Ред.), нет», – отметил он. «Дальнейшее покажут события, там посмотрим», – добавил депутат. На вопрос, существует ли раскол в БЮТ, А. Кожемякин ответил: «Раскола нет».

Согласно комментариям самой Н. Королевской, руководство «БЮТ – Батьківщини» было уведомлено о ее намерении возглавить Украинскую социал-демократическую партию, в частности об этом состоялся ее разговор с первым заместителем главы «Батьківщини» А. Турчиновым. «У нас был достаточно долгий разговор. Мы обсудили все риски и все возможные угрозы в том случае, если власть совершит рейдерскую атаку на УСДП. И мы приняли решение, что сегодня партии необходима поддержка, активное восстановление и участие ее в работе Блока Ю. Тимошенко. Поэтому у руководства фракции “БЮТ – Батьківщина” не было каких-либо замечаний или же несогласия с этим...» – сказала Н. Королевская.

Также, по словам депутата, у нее был разговор с Е. Тимошенко и С. Власенко: «Я попросила их донести эту позицию до Юлии Владимировны».

Как утверждает Н. Королевская, она стала лидером партии, чтобы усилить БЮТ и способствовать освобождению Ю. Тимошенко. По словам политика, УСДП прошла длинный путь в составе Блока Ю. Тимошенко. «У нас был, есть и будет один лидер – Ю. Тимошенко», – подчеркнула депутат.

Отметим, что Н. Королевская – одна из немногих ярких политиков БЮТ, в отношении которой обозревателями даже высказывались версии о возможности для нее стать новым лидером блока. В частности, директор Центра прикладных политических исследований «Пента» В. Фесенко высказал мнение о том, что Н. Королевская – одна из наиболее вероятных кандидатур на роль нового лидера «Батьківщини». Поскольку она «открыто демонстрирует свои амбиции, копирует Юлию Владимировну и не скрывает, что хочет стать ее политической наследницей». По мнению В. Фесенко, Н. Королевская может стать лидером партии, «если Ю. Тимошенко ее поддержит».

В этом контексте возникает вопрос, насколько лидерство Н. Королевской в УСДП сможет «вдохнуть» в партию новую жизнь и принесет ли оно политические дивиденды самой Н. Королевской. С одной стороны, пребывание в составе раскрученного бренда позволяет его эксплуатировать, с другой – не дает выйти из его тени, вынуждая согласовывать свои шаги, сковывая действия и сокращая люфт для политических маневров. В случае перевеса последнего, УСДП для Н. Королевской может стать дополнительным балластом, не позволяющим окончательно «отпочковаться» от БЮТ и действовать самостоятельно.

Следует также учитывать тот факт, что Н. Королевская стала лидером УСДП в то время, когда активно набирает обороты и переживает организационное оформление курируемое политиком общественное движение «Вперед!», инициированное на волне «налогового майдана». Так, в соответствии с информацией СМИ, 23 ноября участники акции «Вперед!» создали одноименную общественную организацию. В структуре движения уже 23 региональных ячейки, объединяющие предпринимателей со всей Украины.

«Это люди, которые строят свои рабочие места, это люди, которые готовы строить Украину, это люди, которые, на мой взгляд, перевернут полностью с головы на ноги то положение дел, которое происходит сейчас в стране, и наконец займутся действительно построением независимой, сильной, красивой Украины», – говорит руководитель штаба Всеукраинской гражданской акции «Вперед!» А. Панайотов.

За год существования движения активисты «Вперед!» разработали около 20 законопроектов, которые объединили в так называемую «народную реформу». «Мы берем на себя колоссальную ответственность. Мы понимаем, что сегодня мы объявили всей Украине, всему миру, что есть гражданское общество, есть реальная альтернатива действующей власти, есть люди, которые готовы бороться и защищать нашу страну. Теперь главное не сломаться, не поддаться и продолжить тот путь, который мы начали год назад», – заявляла тогда глава комитета ВР по вопросам предпринимательской деятельности Н. Королевская.

На учредительном собрании ВОО «Гражданское движение “Вперед!”» объявила о проведении с 1 декабря масштабной всеукраинской забастовки под лозунгом «Переучет власти», а 12 декабря стала одной из четырех всеукраинских общественных организаций, подписавших меморандум о создании Комитета защиты протестующих.

Свои подписи поставили сопредседатель Гражданского движения «Вперед!» А. Панайотов, председатель Общественной организации «За правовое государство» Л. Лядова, представитель Чернобыльского движения Украины, председатель Полтавской организации ВОО «Союз Чернобыль Украины»

В. Сердюк и председатель Хмельницкой областной организации «Дети войны» Г. Антонюк, а также участник «налогового майдана» С. Костаков. «Меморандум будет подписан во всех регионах, во всех областях с

организациями, которые готовы сегодня к активным гражданским действиям. Тем самым мы обеспечим юридическую защиту, мы постараемся организовать техническую поддержку и постараемся консолидировать максимально гражданские акции протеста», – отметила в связи с событием инициатор создания Комитета Н. Королевская.

В обращении к общественным организациям, подписанном политиком и сопредседателями гражданского движения «Вперед!», отмечается, что Комитет защиты протестующих позволит украинскому обществу координировать свои действия по проведению любых общественных акций, направленных против произвола властей. Авторы обращения призвали все протестные движения и общественные организации Украины объединить свои усилия и делегировать своих представителей в комитет защиты протестующих.

«Мы должны вместе отстаивать наше последнее право – право на свободу мнения и слова. Мы приглашаем полномочных представителей всех активных общественных организаций, формальные и неформальные протестные группы принять участие в создании комитета», – говорится в документе.

Целью Комитета определено обеспечение правовой, технической, организационной и информационной поддержки участников акций протеста. «Мы должны показать, что нас много и мы не дадим себя запугать. На всех не хватит прокуроров и “Беркута”. Главная задача на сегодняшний день – максимальная солидарность гражданских сил протеста», – говорится в обращении к общественным организациям Украины.

Несложно заметить, что новосозданная структура напоминает образованный ранее оппозиционными партиями Комитет сопротивления диктатуре, однако пока что без наблюдаемых в последнем противоречий и соперничества. В то же время гражданское объединение имеет свою ахиллесову пяту – невозможность принимать участие в выборах, что обрекает, по сути, на привязку к определенным политическим партиям, хотя последние протестные акции, проходившие в Украине, продемонстрировали явное нежелание протестантов взаимодействовать с любыми политическими силами.

В связи с этим показательно предложение Н. Королевской учитывать в едином списке мажоритарщиков от оппозиционных сил, согласование которого активно обсуждается сейчас в политических кругах, представителей общественных организаций.

Обозреватели назвали эту инициативу новаторской для Украины, поскольку одной из главных проблем нынешнего общественного движения является то, что его активисты не могут участвовать в выборах. В то же время стране остро необходимо качественное и быстрое обновление лиц в политике, приход новых лидеров, способных прекратить деградацию Украины как правового демократического государства.

Рассматривая координационную деятельность Н. Королевской в отношении ГД «Вперед!», стоит принять во внимание соображения,

высказанные директором Агентства моделирования ситуаций (АМС) В. Балой, относительно того, что успех будущих выборов для оппозиции возможен лишь в том случае, если ею будут взяты под контроль протестные настроения целостных социальных групп, наблюдаемые сегодня в обществе. «Те политические силы, которые смогут доказать свою состоятельность тем же чернобыльцам, афганцам, предпринимателям, учителям и другим активным социальным группам, вполне могут рассчитывать на успех избирательной кампании», – считает политолог. По его мнению, Н. Королевская «во внутриблоковой иерархии является не только успешным парламентарием и активным политиком, но и выразителем интересов определенной электоральной ниши». «Сегодня в БЮТ есть острый дефицит политиков такого формата, все заняты попаданием или составлением списка, не думая о перспективе БЮТ и “Батьківщини” в целом. В то же время, ребрендинг БЮТ может осуществиться за счет укрепления блока новыми политическими проектами, во главе которых вырисовываются дополнительные “локомотивы”, позволяющие мобилизовать и объединить оппозицию. Партийное монолидерство больше не оправдывает себя», – отметил директор АМС.

С подобной точкой зрения солидарен директор Института глобальных стратегий В. Карасев. По его мнению, в Украине легальная процедурная политика такова, что участие в выборах могут принимать только партии, но при этом гражданские движения – более легитимны, чем партии. Однако у гражданских движений пока нет ни организационной структуры, которые имеют партии, ни денег. Кроме того, они не могут принимать участие в выборах. Политолог подчеркивает, что пока только одно движение пытается «играть» на пересечении двух векторов политики, это движение «Вперед!» во главе с Н. Королевской.

Директор Центра прикладных политических исследований «Пента», В. Фесенко в свою очередь отмечает, что сегодня роль общественных организаций и движений заметнее и серьезнее, чем роль политических структур. «Гражданская оппозиция часто выглядит более активной и боеспособной, чем оппозиция политическая, – считает политолог. – Сейчас очень перспективное, важное и значимое для страны время – оппозиционные политики начинают осознавать необходимость активного взаимодействия с общественными группами. Конечно, некоторые это взаимодействие видят в том, чтобы, как О. Ляшко, прийти на митинг, схватить флаг и заявить: “Я с вами”. Иными словами, “примазаться” к каким-то общественным акциям протеста. К счастью, есть и такие, как Н. Королевская, которая работает системно. Например, она помогла предпринимательскому движению оформиться и структурироваться в Общественное движение “Вперед!”. Также она помогает различным общественным группам в проведении необходимых инициатив, предлагает законодательное решение их вопросов. Пользы от такого взаимодействия гораздо больше. И это более цивилизованно, по-европейски».

О том, что предпринимательский протест во главе с Н. Королевской набрал серьезные обороты, свидетельствует хотя бы тот факт, что в недавней всеукраинской забастовке «Переучет власти», организованной общественным движением «Вперед!», приняло участие более 200 тыс. предпринимателей со всей Украины. И ряды активистов продолжают пополняться.

С учетом вышеизложенного вполне логичным шагом для Н. Королевской было бы создание на базе ГД «Вперед!» собственного политического проекта. Вместе с тем, принимая во внимание новое избирательное законодательство (для прохождения в парламент партии необходимо набрать не менее 5 % голосов избирателей, кроме того, участие в выборах в Верховную Раду могут принимать только политические партии, зарегистрированные не менее чем за год до выборов) и приближение парламентских выборов (осень 2012 г.), шансов для ГД «Вперед!» стать парламентской партией на сегодня нет. В этом контексте не исключен ребрендинг УСДП, которая может быть использована Н. Королевской в качестве политической основы для уже известного и ассоциированного с политиком бренда «Вперед!». В этом случае самостоятельное политическое плавание Н. Королевской может оказаться вполне успешным. Как отметил политтехнолог, заместитель директора Агентства моделирования ситуаций А. Голобуцкий, «протестные настроения растут, но доверия к БЮТ или “Батьківщині” с непонятным первым номером сегодня нет, как и веры в объединение БЮТ с А. Яценюком. Думаю, избиратель обратит внимание на этот проект (обновленную УСДП. – Ред.), который при определенных технологических и ресурсных вложениях вполне может стать работоспособной альтернативной “Фронту змін”», – считает эксперт.

Что же касается «Батьківщини», то уход из партии Н. Королевской, как и смена главы фракции «БЮТ – Батьківщини» (А. Кожемякин вместо И. Кириленко) может свидетельствовать об усилении влияния группы А. Турчинова и А. Кожемякина. В частности, характеризуя обстановку в партии, директор Института глобальных стратегий В. Карасев недвусмысленно заявил, что «Ю. Тимошенко отрезана от руководства. А. Турчинов полностью узурпировал “Батьківщину”. Это подтверждает и голосование фракции БЮТ за закон о выборах народных депутатов. От «бютовцев» нет ни одного голоса против – только 25 отсутствующих, 13 не голосовавших, три удержавшихся и 62 – “за”».

Вместе с тем такая тенденция чревата ослаблением (либо полным прекращением) внутривнутрипартийных дискуссий с последующим сужением «политического кругозора», а это, в свою очередь, может отразиться на электоральной поддержке «Батьківщини», усиливая риск ее возврата на позиции времен Л. Кучмы. «Ошибка той группы, которую представляет А. Кожемякин, а, в первую очередь А. Турчинова, заключается в том, что он хочет, как это выглядит со стороны, узурпировать власть в партии. Однако он не понимает, что в “Батьківщину”шли не под него, а под Ю. Тимошенко, и гораздо лучше

было бы создать коллегиальный орган, в котором можно было бы учесть интересы всех представителей партии», – отметил политолог В. Бала.

Как объяснил эксперт, на период отсутствия лидера в партии вождистского типа, каковой и является БЮТ, всегда создается совет старейшин, «для того чтобы согласовывались все интересы, чтобы не штурмило партию изнутри. Однако это не было сделано».

При этом В. Бала прогнозирует, что усиление позиции группы А. Турчинова будет иметь негативные последствия. По его мнению, «подавляющее большинство людей... не воспринимает А. Турчинова как лидера партии, и в данном контексте ему не надо было этого делать. Он, возможно, давний соратник Ю. Тимошенко, возможно, самый близкий, но он не может быть лидером и не хочет этого понимать».

Не способствует укреплению имиджа партии и выход из фракции БЮТ такого видного политика, как Р. Забзлюк, который долгие годы, практически с самого основания партии «Батьківщина», был одним из ее столпов. Решение Р. Забзлюка было объявлено всего через три дня после того, как Ю. Тимошенко заявила о том, что слухи о расколе ее фракции, партии – не более чем «циничные провокации».

«Латентным расколом в среде «бело-сердечных», перешедшим в публичную фазу», считает «побег» Р. Забзлюка директор Центра общественно-информационных технологий «Форум» В. Дымов. В подобном ключе оценивают событие и другие украинские политологи.

«Там (в БЮТ. – Ред.) – праздник червей. Есть труп политического тела, и на этом теле идет дележка», – прокомментировал ситуацию директор Центра политического анализа «Стратегема» Ю. Романенко. – Кто-то вписывается в новую схему, по которой договорились с властью, как, например, А. Турчинов, кто-то не смог, как Н. Королевская, которую отправили в свободное плавание. Перебежчиков могло бы быть больше, но им особенно переходить некуда, кроме Партии регионов, но ведь у ПР пул расписан полностью, и по спискам, и по мажоритарке. Поэтому в основном сидят «бютовцы», терпят. А уходят из фракции те, кто сумел договориться. Поэтому тут даже не о тенденции надо говорить, а о простом процессе: обывателю может и неприятно, что политики вот так запросто бросают своих товарищей. Но для политиков это не предательство. Нет такого предательства, на которое не способен украинский демократ. А для нас вами – политологов, журналистов – это забавно: просто новая «Санта Барбара» какая-то, и тоже бесконечная».

Помимо утраты ряда видных членов партии, еще одной проблемой «Батьківщини» обозреватели называют отсутствие плана действий после попадания в обновлённый парламент. Разумеется, руководство партии, независимо от того, кто в итоге будет ее лидером, попытается превратить «Батьківщину» в движущую силу оппозиции, при этом успех таких попыток сомнителен. Пока что в пользу «Батьківщини» говорит создание под ее патронатом Комитета сопротивления диктатуре, однако, как показала практика (в частности, голосование по новому избирательному закону),

ефективність цього ситуативного об'єднання, як і його перспективи далеко не однозначні.

Правда, остається ще фактор самої Ю. Тимошенко, судьба котрої, в том числі і політичеська, отнюдь не определена. Учїтувая українськї реалїї, сьогодні, несмотра на судєбнї рєшєннї (напомнїм, что Апелляцїоннї суд Кїєва оставїл в силє рєшєннє Печерського райсуда Кїєва по «газовому делу» экс-прем'єра), все еще нєлзья окончательнє сбрасыватъ со счєтов єє возможнє учаснє в выборах. Так, по мнєнню полїтолога М. Погребїнського, дело Ю. Тимошенко можєт рєшїтсья послє Нового года. «История с Ю. Тимошенко не закончїлась. После Нового года можєт бїть амнїстїя. Это нужно, прежде всего, В. Януковичу, чтобы снять эту головную боль надолго и всерьєз. Даннє общєствєннх опросов должнє подтолкнуть єго к этому. Кроме того, В. Янукович заїнтерєсован в том, чтобы началась конкурєнцїя между Ю. Тимошенко и А. Яценюком. Они обрєчєны на это. Если экс-прем'єр вїдєт из тюрьмы, она будєт прєтендовать на роль первого лїца в оппозицїи. А лїдер “Фронту змін” уже вїдїт себя наследнїком нынєшнєй властї», – отметїл М. Погребїнськїй. В то же время пока что какїх-лїбо сєрьєзнх прїзнаков возможнєстї развїтїя подобнєго сценарїя не наблюдается.

В том же случает, если обновлєнное рукєводство «Батьківщинї» в отсуствїє лїдера БЮТ по-прежнєму будєт огранїчїваться «максимальнєй експлуатацияей» имени Ю. Тимошенко, то партїю, скорєе всего, ждєт незавїднєя судьба «Нашої Українї» (*Ukrvideo (www.ukrvideo.com)*. – 2011. – 23.11; *Утро.ua (www.utro.ua)*. – 2011. – 7.12; *Подробнєстї (http://podrobnosti.ua)*. – 2011. – 8.12, *КїД (http://zadonbass.org)*. – 2011. – 12.12; *Врємя (http://timeua.info)*. – 2011. – 17.12, *Vlasti.net (http://vlasti.net)*. – 2011. – 21.12, *МїнПром (http://minprom.ua)*. – 2011. – 23.12; *УРА-Інформ (www.ura-inform.com)*; *Багнет (www.bagnet.org)*; *Vlasti.net (http://vlasti.net)*. – 2011. – 24.12; *Подробнєстї (http://podrobnosti.ua)*. – 2011. – 25, 26.12).

А. Потїха, наук. співрєб.

Перспектїви учаснїкїв блоку НУ – НС в оцїнках експертїв

Колись потужнїй блок «Наша Україна – Народна самооборона» за останнїє два роки втратїв свою мїць. У Верховнїй Радї Українї формально існує фракцїя НУ – НС, але значна частїна депутатїв залишила фракцїю. Новїй вїборчїй закон не передбачає учаснї у вїборах блоків, тому, на думку експертїв, НУ – НС не має нїякїх перспектїв. Учаснїки блоку шукають новї можлївостї потрапїтї до парламенту. Уже створєно ряд полїтїчнїх партїй, серед якїх має найбільшї шанси потрапїтї до Верховнїй Радї партїя А. Яценюка «Фронт змін». Частїна депутатїв від НУ – НС намагаєтсья знайти іншї можлївостї потрапїтї до парламенту. Зокрема, переходять до бїльш потужнїх партїй або сподїваютсья на мажоритарнї округи. Але для цього

потрібно уникнути боротьби один з одним.

Нещодавно лідер партії «Батьківщина» Ю. Тимошенко закликала лідерів опозиційних партій об'єднатися. Вона вважає, що справді реальним може бути лише об'єднання в єдиний партійний список на основі нейтральної партії та в єдиний список кандидатів у мажоритарних округах. На її думку, тільки в цьому випадку для всіх опозиційних партій з'явиться шанс запобігти опозиційним взаємопоборюванням та з великою перевагою виграти «справедливий бій».

Проте експерти сумніваються в тому, що опозиція зможе об'єднатися. На їхню думку, сучасна парламентська опозиція, яка діє в Україні, напевно, увійде в підручники як одна з найбільш безпорадних. І природа такої безпорадності криється, насамперед, в її внутрішніх властивостях, а не в несприятливих зовнішніх обставинах.

Як відзначають експерти, з березня 2010 р. відбувався поступовий, але неухильний процес ослаблення опозиції у стінах Верховної Ради. Він проявився як кількісно, так і якісно. Чисельність навіть формальних опонентів

В. Януковича і Партії регіонів у стінах Верховної Ради зменшувалась. Падав і їхній внутрішньопарламентський запал. Успішній ратифікації харківських угод у квітні 2010 р. опозиція не змогла завадити. Погрози Ю. Тимошенко чи окремих депутатів домагались негайної денонсації угод Януковича – Медведева залишились порожніми словами.

У другій половині 2010 р. в опозиції був шанс проявити себе. По-перше, Конституційний Суд повернув Конституцію 1996 р. і розширив права Президента. По-друге, зміна системи влади в країні збіглася з ростом цін на енергоносії, комунальні послуги та прийняттям Податкового кодексу. Відбулось специфічне поєднання політичних та економічних факторів. Однак виступи підприємців проти планів уряду М. Азарова були організовані зовсім не «конструктивними опозиціонерами», а представниками конкретних прошарків населення. Це показало, що українці не сприймають опозицію у Верховній Раді як силу, здатну очолити боротьбу за їхні соціальні права.

Влітку 2011 р. опозиція не змогла нічого протиставити пенсійній реформі від влади. А восени цього ж року вона не спромоглась переконати Кабмін

М. Азарова в тому, що країна не повинна жити на межі бідності за рахунок надто заможного існування невеликої частини населення. Повторна спроба знайти точки дотику із учасниками акцій протесту також провалилась.

Експерти акцентують увагу на тому, що опозиціонери не дуже переймаються долею своїх лідерів і однопартійців. За словами оглядачів, депутати-опозиціонери «здали» свого лідера Ю. Тимошенко, як і Ю. Луценка. Спочатку частина з них імітувала бурхливе невдоволення судом над экс-прем'єром і бігала до залу судових засідань. Проте після винесення вироку нічого надзвичайного не сталось. Максимум, на що виявилась здатна опозиція – назбирати кілька тисяч людей під стінами Печерського суду. Така кількість – не аргумент для В. Януковича і його команди. Громадяни не

довіряють нинішнім депутатам Верховної Ради, які намагаються відстоювати їхні інтереси, радше через збіг обставин, а не за власним переконанням. Поразки БЮТ і НУ – НС у стінах парламенту зумовлені тим, що вони нездатні запропонувати суспільству альтернативу, щось якісно нове. Так, можна припустити, що ці дві сили при владі проводитимуть більш проєвропейську політику. Однак така зовні формальна політика мала місце у 2005–2010 рр. й істотних результатів не дала. І ще не факт, що та ж Ю. Тимошенко була б проти продовження перебування Чорноморського флоту РФ в Криму в обмін на дешевші енергоносії.

У період виборчих перегонів ми бачили, як коливались в один чи інший бік погляди БЮТ і «Фронту змін». А. Яценюк почав з риторики національного просвітництва, а потім поступово скотився до більш проросійського вектора і час від часу навіть переходив на російську мову в телепрограмах.

В епоху вже майже дворічного президентського правління В. Януковича чіткої розробленої стратегії глобальних суспільних змін від опозиції у ВРУ ми не побачили. Ніхто з опозиціонерів не дав відповіді українцям: а що радикально нового буде після В. Януковича? Цілком можливо, цю опозицію і не цікавлять серйозні зміни. Вони налаштовані на косметичні трансформації.

Проте представники НУ–НС намагаються продемонструвати свою єдність і боєздатність, щоправда це не завжди виходить. Зокрема, лідер партії «Громадянська позиція» А. Гриценко підтримує ініціативу Ю. Тимошенко з формування єдиного партійного списку опозиції на основі нейтральної партії.

Про це він заявив журналістам, коментуючи відкритий лист Ю. Тимошенко. «Якби такий список був сформований з потужних особистостей, моральних і відповідальних людей, партія влади отримала б у жовтні на виборах нищівну поразку. На тому влада Януковича завершилася б достроково», – зазначив політик.

За його словами, якби такий список погодилася очолити Л. Костенко або інший патріот і громадський діяч її калібру, в Україні нарешті відбулася б довгоочікувана зміна політичної еліти, причому досить швидко.

За інформацією ЗМІ, трохи раніше А. Гриценко заявляв про переговори стосовно співпраці з партією В. Кличка. За його словами, партії «Громадянська позиція» і УДАР В. Кличка намагаються домовитись про спільну участь у виборах до Верховної Ради. «Зараз ми проводимо переговори про об'єднання з В. Кличком з партією УДАР. Буде результат – ми обидва скажемо», – зазначив А. Гриценко.

Не проти співпраці з В. Кличком ще один «нунсівець» В. Кириленко. Він вважає, що кандидати від УДАРу будуть змушені погоджувати своє висунення із іншими опозиційними силами по кожному мажоритарному округу, а якщо ні, то це буде, по суті, порушення єдиного опозиційного фронту. «А щодо участі в Комітеті опору диктатурі, то в багатьох областях УДАР бере участь у Комітеті опору диктатурі на обласному рівні. І переконаний, що ми не повинні бути занадто консервативними: ті сили, які

дійсно борються проти режиму, дають відповідні публічні заяви і вдаються до відповідних опозиційних дій, вони повинні бути разом з нами в Комітеті опору диктатурі», – заявив політик.

В. Кириленко також заявив, що «погано ставиться» до виходу з Комітету опору диктатурі партії «Громадянська позиція» А. Гриценка. «Погано ставлюсь. Це найлегше вийти і гримнути дверима. Це нічого не вирішує, ні для пана Гриценка, ні для тих людей, які підтримують опозицію і його», – зазначив він.

Натомість, заступник голови «Батьківщини» О. Турчинов вважає, що лідер «Громадянської позиції» А. Гриченко «грає» за сценарієм Адміністрації Президента. «Ніякого конфлікту не було. Анатолій, як мені здається, просто захотів отримати політичні дивіденди на протиставленні себе іншим», – сказав О. Турчинов.

За його словами, у влади є постійний запит на так звану третю силу, яка була б разом із Партією регіонів по опозиції. І на цю роль «приміряють» бага-

тьох. Головне завдання – розкол опозиційного руху. «Мені дуже прикро, що Гриченко зараз грає роль, прописану в сценарії Адміністрації Президента, синхронізуючи свої заяви з такими, як Ющенко й Ляшко», – заявив О. Турчинов.

У свою чергу голова Політради «Нашої України» В. Наливайченко вважає, що опозиція має висунути єдиний виборчий список на базі Комітету опору диктатурі. «У теперішній ситуації, коли влада щоденно наступає на демократичні свободи та соціальні права людей, коли прийнято зручний для влади виборчий закон із змішаною системою виборів, опозиція зобов'язана піти на парламентські вибори 2012 р. за єдиним виборчим списком», – сказав В. Наливайченко.

За його словами, це стосується і повного узгодження кандидатів по мажоритарних округах, і формування єдиного виборчого списку від опозиційних сил на базі Комітету опору диктатурі. «Обов'язок опозиції – представити єдиний узгоджений список опозиції на мажоритарних округах, не допустити взаємопоборення, підтримати кандидатів та один одного», – зазначив В. Наливайченко.

На його думку, усі старі політики мають піти до людей, прозвітувати, пройти люстрацію через мажоритарні округи. Він нагадав, що саме таке рішення прийняла «Наша Україна», і воно стосується усіх партійців, хто раніше займав посади у владі. «Ми повинні об'єднатися – тут і зараз створити єдиний список на базі КОДу, взяти до нього також лідерів з громадянського суспільства, з позапарламентських сил. Нас усіх має об'єднати єдина дія – соціальний захист пенсіонерів, чорнобильців, афганців, вимога змінити цей антинародний уряд», – підкреслив В. Наливайченко.

Як відомо, нещодавно «Батьківщина», «Фронт змін», «Народна самооборона» та партія «Реформи і порядок» закликали всі опозиційні сили об'єднати зусилля на виборах до парламенту.

Проте, на думку експертів, не всі вірять у таку перспективу, подалу

шукають собі місце в більш потужних політичних силах чи намагаються посилити розрізнені сили – об'єднавшись. Зокрема, як інформують ЗМІ, народного депутата, голову фракції «Наша Україна – Народна самооборона» М. Мартиненка обрано до ради партії «Фронт змін».

Цю інформацію підтвердив член Політради «Фронту змін» А. Пишний. Він повідомив, що в Києві в центральному офісі партії «Фронт змін» відбувся закритий з'їзд, на якому М. Мартиненко, а також член ради Дніпропетровської обласної організації «Фронт змін» Л. Сергієнко були включені до складу ради партії.

А. Пишний запевняє, що з'їзд проводився в закритому режимі, без участі преси, у зв'язку з тим, що «на ньому розглядалися питання винятково організаційного характеру і жодних політичних рішень не передбачалося». Водночас у прес-службі партії відзначають, що захід не обмежився організаційно-кадровими питаннями. «На з'їзді “Фронту змін” було затверджено принципи розвитку молодіжного крила й участі жінок у діяльності партій», – ідеться в повідомленні.

Тим часом про об'єднання оголосили партії «Наша Україна» та УНП. Як інформують ЗМІ, на спільному засіданні проводу Дніпропетровської обласної організації Української народної партії та президії обласної організації політичної партії «Наша Україна» 16 грудня ухвалено спільну заяву щодо об'єднання цих політичних сил та координації поточної діяльності.

Найближчим часом відбудуться спільні засідання керівних органів усіх осередків обласних організацій. Також обласні організації УНП і «Нашої України» закликали керівні органи партій пришвидшити процес об'єднання і запропонували терміново створити у Верховній Раді парламентську фракцію, яка об'єднає народних депутатів-членів УНП та «Нашої України», виробити та оприлюднити спільну позицію на переговорах з іншими національно-демократичними силами щодо висунення кандидатів у мажоритарних округах на виборах 2012 р. Крім того, облорганізації УНП і «Нашої України» в рамках злиття партій пропонують провести політичну люстрацію та розпочати процес обрання делегатів об'єднаного з'їзду.

Організації УНП та «Нашої України» пропонують провести об'єднаний з'їзд політичних сил у лютому 2012 р., після проведення загальних зборів осередків обох партій і обрання делегатів на міжпартійній конференції.

А от УРП «Собор» та «Українська платформа» уже об'єдналися. Як інформують ЗМІ, Українська республіканська партія «Собор» перейменувалася в партію «Українська платформа “Собор”» й обрала головою П. Жебрівського, замість А. Матвієнка. Ці рішення були прийняті на об'єднаному з'їзді партій УРП «Собор» та «Українська платформа». При цьому А. Матвієнко був обраний одним із чотирьох заступників голови «Української платформи “Собор”».

На брифінгу П. Жебрівський і А. Матвієнко зазначили, що об'єднана партія готова вести переговори про об'єднання з іншими національно-демократичними партіями. За словами П. Жебрівського, партія має намір

брати участь у виборах до Верховної Ради в 2012 році як за партійними списками, так і в мажоритарних округах (П. Жебрівський і А. Матвієнко є депутатами ВР від блоку НУ – НС).

Ще один представник НУ – НС – Т. Стецьків з оптимізмом дивиться в майбутнє. Він вважає, що якщо опозиція сформує колону в пропорційній частині й виставить по одній людині на округ, то опозиція здобуде переконливу більшість, яка коливатиметься в межах 240–260 депутатів. «Це – абсолютно реалістична картина. На мою думку, і політично, і технологічно, і юридично сформувати одну колону, один партійний список цілком можливо», – зазначив політик.

За його словами, для цього просто обирається одна будь-яка партія і через неї за певним математичним алгоритмом, залежно від рейтингів, заповнюються місця у списку з першого до 225-го. Відповідним чином висувається по одному кандидату на округ. Є інший, більш компромісний варіант, «оскільки політичні вожді – Яценюк, Турчинов та й представники “Свободи” – не погоджуються на єдиний список. Вони чомусь хочуть випробувати свої сили в пропорційній частині окремо, наводячи той аргумент, що є люди, котрі ніколи не проголосують за Яценюка, є ті, що ніколи не проголосують за “Свободу”, ніколи за Юлю. Тому, мовляв, треба йти трьома колонами», – підкреслив Т. Стецьків.

Лідер ВО «Свобода» О. Тягнибок не вірить у можливість створення єдиного партійного списку, як запропонувала Ю. Тимошенко. «Не буде єдиного партійного списку – це нереально. Складно об’єднати в одну політичну силу абсолютно різні ідеологічно політичні організації», – вважає політик.

За його словами, координувати дії – це цілком можливо і реально, і це питання буде обговорюватись. Але якщо такий єдиний список реально буде створено – то звісно, що «Свобода» розгляне таку можливість. «Ми за інтеграційні процеси», – зазначив він.

О. Тягнибок пропонує найчисельнішим партіям іти на вибори окремо. «Більш реальним є похід на вибори трьома колонами – це “Батьківщина”, “Фронт змін” і “Свобода”. Тільки вони можуть подолати 5 %, і окремо вони наберуть більше голосів, ніж якби вони були разом», – вважає він.

О. Тягнибок пояснив, що виборець «Фронту змін» обов’язково проголосує за цю партію, але йому можуть не подобатися окремі представники «Батьківщини» чи «Свободи». Тому він не прийде і не проголосує. «Що стосується мажоритарних округів – ми однозначно за те, щоб формувати єдиний список кандидатів, і ми готові до цього», – підсумував лідер «Свободи».

Він також зазначив, що готовий до поступок заради спільної перемоги на виборах-2012. «Ми розуміємо, що заради спільної перемоги нам доведеться поступитися деякими округами, зокрема на Галичині. З іншого боку, ми, можливо, отримаємо підсилення в Центральній і Східній Україні, де ми так само розраховуємо провести депутатів, у тому числі і по мажоритарних округах», – зазначив О. Тягнибок.

Проте, на переконання Т. Стецьківа, максимально допустимим є варіант, за якого формуються дві опозиційні колони: одна навколо «Батьківщини», друга навколо А. Яценюка. «У новітній українській історії вже так було, ми бачили 2002 р., 2007 р. Дві колони суспільство ще якось здатне ідентифікувати: одна – більш національного ухилу, друга – більш соціального. Але водночас обов'язковою повинна залишатися умова висунення єдиного кандидата на округах. Тобто дві великі партії повинні сісти за стіл переговорів з меншими партіями й узгодити кандидатури так, щоб на кожному з 225 округів був один кандидат від опозиції, котрий у такий спосіб діставав би таку “фішку”, що це – кандидат КОДу», – вважає політик.

За його словами, формула виглядає дуже просто. Він припускає, що загалом з 225 округів опозиція може претендувати на перемогу в 150–160-ти. Бо є Крим, є Донбас, де підтримка Партії регіонів є незаперечною. Але є згаданих 150–160 округів, де опозиційні настрої переважають апріорі. Партії, які входять в опозицію, поділяються на дві категорії: є сім-вісім партій, які мають електоральний рейтинг у межах 1 % , і є три партії, які мають вищий рейтинг. Це – «Свобода», яка нині має 3–4 % , «Фронт змін» – 10–11 % , і «Батьківщина» – 20 % . «Ми беремо це за основу й шляхом незначних математичних розрахунків визначаємо, що ті малі партії можуть претендувати на висунення своїх кандидатів приблизно у п'яти округах. Ідеться про “Нашу Україну”, “За Україну!”, Європейську партію тощо. Решта 110–120 округів мають бути розділені між більшими партіями відповідно до рейтингу. Грубо можна визначити так: “Батьківщина” може претендувати на 63–65 округів, “Фронт змін” – 35–40, “Свобода” – 15», – зазначає Т. Стецьків.

Він запевнив, що впродовж грудня й січневих свят опозиція спробує провести основні домовленості, щоб до Дня злуки 22 січня опозиція змогла «вистрелити великим загальнонаціональним форумом», де оголосить суспільству формулу своєї перемоги. «Тобто 22 січня – ідеальний старт. Остаточних домовленостей вдасться досягнути після того, коли стануть відомі округи. А 28 липня вже відбудеться старт виборчої кампанії. Сподіваюся, що той настрій, який сповідаю я і мої соратники (а таких багато в КОДі), переможе. Адже Україна має шанс. Третій шанс. Перший був 1991-го, другий – 2004-го, це – третій. Заради цього варто попрацювати», – заявив політик.

Щоправда, експерти ставляться скептично до подібних заяв. Адже їх пролунало вже достатньо, але реальних дій мало. Проте, як відзначають оглядачі, незважаючи на невтішні результати своєї діяльності як при владі, так і в опозиції, нинішні опозиціонери з парламенту все ще мають істотні шанси продовжити своє політичне життя. Напевно, їхня доля була би сумнішою, якби вони діяли в країні, де в суспільстві панує інша ментальність. Проте для пасивно-толерантної України сучасна парламентська опозиція підходить майже ідеально, оскільки відображає стан мислення суспільства. Коли кількісні зміни перейдуть в якісні і відбудеться революція в масовій свідомості, тоді й можна чекати краху саме такої опозиції. Поки цього немає, нам варто чекати у парламенті значну кількість

потенційних «тушок» або ж конструктивних системних опозиціонерів з «Батьківщини», «Фронту змін» чи інших партій.

Крім того, на думку експертів, у тому, щоб певна кількість депутатів, які представляють сучасні парламентсько-опозиційні сили, й надалі працювала у Верховній Раді, зацікавлена Партія регіонів та її сателіти. Є всі підстави вважати, що досить слабка і не зовсім рішуча парламентська опозиція влаштовує В. Януковича і Партію регіонів. Тим більше що ця опозиція не носить позасистемного характеру та її члени час від часу будуть знаходити спільні точки дотику з владою.

Також варто відзначити, що парламентська опозиція теж зацікавлена отримати можливість довгі п'ять років комфортно сидіти у кріслах Верховної Ради. Тут збігається інтерес і влади, й опозиції. І ті, й інші мріють гарантовано завоювати місця у майбутньому парламенті та не надто прагнуть допустити появу в ньому нових політичних сил.

Наука – суспільству

Міжнародне співробітництво в галузі науки і освіти

У присутності Президента України В. Януковича та президента Литовської Республіки Д. Грібаускайте було підписано Програму співробітництва в галузі науки та технологій між Державним агентством з питань науки, інновацій та інформатизації України та Міністерством освіти та науки Литви на 2011–2015 рр.

Програма співробітництва в галузі науки та технологій між Державним агентством з питань науки, інновацій та інформатизації України та Міністерством освіти та науки Литви на 2011–2015 рр. спрямована на подальшу реалізацію міждержавної угоди про співробітництво в галузі науки, освіти і культури від 4 серпня 1993 р. Документ містить перелік видів спільної діяльності, форми реалізації Програми, умови фінансування обмінів ученими та оцінювання поданих проєктів, терміни їх реалізації та використання результатів (*У присутності президентів України та Литви відбулося підписання двосторонніх документів // Офіційне інтернет-представництво Президента України (<http://www.president.gov.ua>). – 2011. – 22.11).*

* * *

У присутності Президента України В. Януковича та президента Республіки Сербія Б. Тадича було підписано протокол четвертого засідання Міждержавної українсько-сербської комісії з питань торговельно-економічного та науково-технічного співробітництва.

Протокол четвертого засідання Міждержавної українсько-сербської комісії з питань торговельно-економічного та науково-технічного співробітництва фіксує рішення щодо розвитку відносин у галузях транспорту, промисловості, АПК, туризму, енергетики, стандартизації та

метрології, оцінки відповідності, захисту інвестицій, охорони здоров'я, виробництва і торгівлі лікарськими засобами та виробами медичного призначення, регіонального співробітництва. Протокол визначає також напрями реалізації двосторонніх проектів, фіксує домовленості щодо подальшого розвитку договірної бази (*У присутності президентів України та Сербії підписано двосторонні документи // Офіційне інтернет-представництво Президента України (<http://www.president.gov.ua>). – 2011. – 10.11).*

* * *

Верховна Рада України ухвалила Закон «Про ратифікацію угоди (у формі обміну нотами) про відновлення дії угоди між Україною та Європейським співтовариством про наукове і технологічне співробітництво».

Укладання угоди зумовлене необхідністю відновлення дії угоди між Україною та Європейським співтовариством про наукове і технологічне співробітництво, підписаної в Копенгагені 4 липня 2002 р., та відповідає прагненням обох сторін до розвитку співробітництва у сфері науки і технологій.

Згідно з нотою української сторони, представництво України при Європейському Союзі пропонує відновити дію угоди між Україною та Європейським співтовариством про наукове і технологічне співробітництво, яку підписано в м. Копенгаген 4 липня 2002 р. та відновлено 7 жовтня 2003 р. на додатковий п'ятирічний період.

Зокрема, українська сторона пропонує, щоб згадана нота й нота-відповідь Генерального секретаріату Ради Європейського Союзу склали угоду про відновлення дії угоди між Україною та Європейським співтовариством про наукове і технологічне співробітництво, яка набирає чинності з дати останнього повідомлення про завершення сторонами своїх необхідних внутрішньодержавних процедур.

Для забезпечення безперервності правового режиму, який регулюється угодою, українська сторона пропонує застосовувати її положення також у період з 8 листопада 2009 р. у частині, яка не суперечить чинному законодавству сторін.

Відповідно до ноти-відповіді, Генеральний секретаріат Ради Європейського Союзу підтверджує отримання ноти представництва від 8 жовтня 2010 р. стосовно пропозиції відновити дію угоди між Україною та Європейським співтовариством про наукове і технологічне співробітництво, яку підписано в м. Копенгаген 4 липня 2002 р. та відновлено 7 жовтня 2003 р. на додатковий п'ятирічний період.

Генеральний секретаріат Ради Європейського Союзу також підтверджує представництву, що відновлення зазначеної вище угоди на додатковий п'ятирічний період, яка застосовуватиметься з 8 листопада 2009 р., набирає чинності з дати останнього повідомлення про завершення сторонами своїх

необхідних внутрішньодержавних процедур. До цієї дати Генеральний секретаріат від імені Європейського Союзу погоджується на тимчасове застосування положень угоди (*Верховна Рада України ухвалила Закон «Про ратифікацію Угоди (у формі обміну нотами) про відновлення дії Угоди між Україною та Європейським Співтовариством про наукове і технологічне співробітництво» // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України (<http://portal.rada.gov.ua>). – 2011. – 16.11).*

* * *

16 листопада на засіданні Кабінету Міністрів України схвалено законопроект «Про ратифікацію Угоди про співробітництво у сфері правової охорони й захисту інтелектуальної власності та створення Міждержавної ради з питань правової охорони й захисту інтелектуальної власності».

Зазначена Угода підписана у м. Санкт-Петербург 19 листопада 2010 р. та передбачає зміцнення контактів, проведення спільних досліджень та обміну думками у сфері охорони та захисту інтелектуальної власності, інформацією про законодавство, погодження питань, пов'язаних з охороною й захистом інтелектуальної власності під час здійснення співробітництва у сфері економіки, торгівлі, науки, техніки та культури, запобігання правопорушенням, а також виявлення та припинення їх у сфері інтелектуальної власності тощо.

Також з метою розвитку співробітництва у зазначеній сфері Угодою передбачається створення та функціонування Міждержавної ради з питань правової охорони і захисту прав інтелектуальної власності, визначені функції і права, порядок формування та організація роботи ради.

У рамках Міждержавної ради з питань правової охорони і захисту прав інтелектуальної власності передбачається створити три постійно діючі робочі комісії, кожна з яких буде відповідати за авторське право і суміжні права, промислову власність та правозастосування, відповідно (*Уряд ініціює ратифікацію Угоди про співробітництво у сфері правової охорони й захисту інтелектуальної власності та створення Міждержавної ради з питань правової охорони й захисту інтелектуальної власності // Офіційний веб-сайт Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України (<http://www.mon.gov.ua>). – 2011. – 21.11).*

* * *

17 листопада у м. Токіо відбулось друге засідання Спільної українсько-японської комісії з питань науки і техніки. Українську делегацію очолював перший заступник голови Державного агентства з питань науки, інновацій та інформатизації України Б. Гриньов. Японську делегацію очолював посол з питань науково-технічного співробітництва Міністерства закордонних справ Японії К. Ватанабе.

Основна мета проведення заходу – розгляд сучасного стану науково-технічної сфери обох країн і визначення формату майбутньої співпраці, що є

доказом бажання і готовності двох країн плідно розвивати співробітництво в галузі науки і техніки.

Під час засідання було заслухано виступи та обговорено питання на таку тематику: «Науково-технічна політика України та Японії», «Спільні науково-технічні дослідження між Україною та Японією», «Заходи щодо раціонального ведення сільського господарства після аварії на АЕС», «Науково-технічне співробітництво між двома країнами через отримані уроки з аварій на Чорнобильській АЕС та Фукусіма», «Перспективи подальшого науково-технічного співробітництва між державними установами обох країн».

Окрім того, українська сторона запропонувала розглянути можливість публікації серії книг «Безпека атомних електростанцій» та можливість створення спільного журналу «Проблеми безпеки атомних станцій та аварійне реагування».

Також під час засідання були визначені напрями майбутнього українсько-японського співробітництва, що мають спільний інтерес для обох країн:

- матеріалознавство, нанотехнології;
- сільське та лісове господарство (заходи захисту від забруднення радіонуклідами);
- навколишнє середовище (особливо очищення від радіоактивних матеріалів);
- енергетичні питання (*17 листопада 2011 року у м. Токіо відбулось Друге засідання Спільної українсько-японської комісії з питань науки і техніки // Державне агентство з питань науки, інновацій та інформації України (<http://www.dkni.gov.ua>). – 2011. – 21.11).*

* * *

23 листопада в м. Брюссель відбулося перше засідання спільного Комітету Україна – ЄС зі співробітництва в галузі науки та технологій. Українську делегацію очолював перший заступник голови Державного агентства з питань науки, інновацій та інформатизації України Б. Гриньов. Європейську делегацію очолювала заступник генерального директора директорату з питань інновацій та досліджень Європейського Союзу А. Паулі.

Під час засідання було розглянуто питання співробітництва між Україною та ЄС у сфері науки, технологій та інноваційної діяльності, питання співробітництва в рамках РП7 та двосторонньої діяльності з країнами, які є асоційованими членами Європейського Союзу. Також учасники засідання обмінялися думками щодо таких тем: «Здоров'я», «Дослідження в галузі інформаційно-комунікаційних технологій», «Нанотехнології та матеріалознавство».

Сторони погодилися налагоджувати співробітництво в науковій та інноваційній сферах, які мають спільний інтерес для України та країн, які є асоційованими членами ЄС, з метою потенційного зростання майбутнього

співробітництва.

У рамках візиту української делегації на перше засідання спільного Комітету Україна – ЄС зі співробітництва в галузі науки та технологій було організовано додаткові зустрічі з керівниками та експертами профільних підрозділів Єврокомісії. Зокрема, було проведено зустріч з директором директорату «Промислові технології» ГД ЄК «Дослідження та інновації» Хербертом Вон Бозе та експертами підрозділу «Матеріали» зазначеного директорату.

Під час зустрічі представники ЄК надали високу оцінку рівню організації участі України в конкурсі «Перспективні високотемпературні матеріали для енергетики», який проводиться з використанням інструменту SICA для країн Східного партнерства. На думку директора директорату «Промислові технології» ГД ЄК «Дослідження та інновації», існує можливість певного поширення фінансового мандата в разі визначення експертами кількості дійсно цікавих проектів.

Також під час зустрічі були обговорені механізми взаємодії та обміну інформацією, а також домовлено про сприяння залученню українських установ до перспективних консорціумів у проектах конкурсів наступного року. Українською стороною було запропоновано кілька конкретних проектів та досягнуто домовленості про їх додаткове опрацювання з відповідними експертами ЄК.

З метою вивчення можливостей поширення доступу до інструментів фінансування інновації в ЄС було проведено зустріч із заступником голови підрозділу фінансового інжинірингу ГД ЄК «Дослідження та інновації» М. Кохом. Було уточнено загальні умови доступу до ресурсів інструменту RSFF, окремі деталі його функціонування, запропонований пілотний проект у галузі ядерної медицини для його оцінки через механізми інструменту. У свою чергу експерт ЄК запропонував також звернути увагу на інструменти сприяння ЄС реалізації інноваційної політики третіх країн, зокрема фонди політики сусідства, якими опікується ГД ЄК «Розвиток та допомога», а також пообіцяв свою допомогу у встановленні відповідних контактів *(Відбулося перше засідання спільного Комітету Україна – ЄС зі співробітництва в галузі науки та технологій // Державне агентство з питань науки, інновацій та інформації України (<http://www.dknii.gov.ua>). – 2011. – 28.11).*

* * *

14–18 листопада в м. Женева відбулася 26-та сесія робочої групи Всесвітньої організації інтелектуальної власності з перегляду Міжнародної патентної класифікації (МПК). У роботі сесії взяли участь спеціалісти з 27 країн світу, серед них – фахівці державного підприємства «Український інститут промислової власності».

Як зазначили українські спеціалісти, участь у засіданнях робочої групи з перегляду МПК сприяє широкому та плідному співробітництву між фахівцями державної системи правової охорони інтелектуальної власності в

Україні та ВОІВ, а також надає можливість оперативно застосовувати зміни в МПК у процесі проведення кваліфікаційної експертизи винаходів.

Під час сесії розглянуто 12 проектів перегляду МПК, які стосуються механічної галузі, 15 проектів перегляду МПК, які стосуються галузі електроніки, два проекти щодо видалення необмежувальних посилань зі схеми МПК, 69 проектів визначень МПК, що стосуються галузей механіки, хімії та електроніки. Загалом розглянуто сім проектів систематичної підтримки МПК у всіх галузях (*26-а сесія робочої групи Всесвітньої організації інтелектуальної власності // Український науковий клуб (<http://nauka.in.ua>). – 2011. – 26.11*).

* * *

13–19 листопада в передмісті Женеви пройшла спеціальна навчальна програма в рамках проекту CERN «Наукова школа для учителів фізики України».

У програмі взяли участь учителі фізики, викладачі технічних вищих навчальних закладів, керівники гуртків та навчальних закладів науково-дослідного напрямку позашкільної освіти з різних областей України, представники Національного центру «Мала академія наук України» та працівники МОНмолодьспорту, які мають безпосереднє відношення до розвитку та популяризації науково-дослідної діяльності серед дітей та молоді.

Поїздка до Європейського центру ядерних досліджень стала можливою завдяки підписаній 18 березня 2011 р. Спільній декларації щодо науково-технічного співробітництва між Кабінетом Міністрів України та Європейською організацією ядерних досліджень (CERN), у рамках якої передбачена участь українських викладачів та студентів у початкових програмах CERN відповідно до Спільної декларації між Малою академією наук України та Європейською організацією ядерних досліджень. Значну підтримку в організації візиту надала Всеукраїнська благодійна організація «Благодійний фонд підтримки обдарованих дітей України».

Під час візиту учасники програми відвідали основні наукові об'єкти CERN та Великого адронного колайдера (LHC) – експерименти ATLAS, LINAC, CMS, LEIR, CCC, AMC. З роботою CERN та новітніми досягненнями науки в галузі ядерних досліджень учасників школи ознайомили провідні вчені-фізики М. Стор, Г. Зінов'єв, Т. Куртіка, П. Білошицький, Т. Гриньова, Д. Зімін, В. Балагура, Д. Наумов, Є. Мартинов.

Інформативні лекції «Освітня програма CERN», «Вступ до фізики частинок», «Вступ у прискорювальну фізику», «Вступ до детекторів», «Фізика важких іонів», «Антиречовинний і антипротонний сповільнювач», «Фізика нейтрино», «LHC обчислення та мережа GRID», «Огляд LHC Фізика», «Космологія», «Участь України в CERN» дали можливість сформувати учасникам програми цілісну картину про сучасні погляди науки на будову речовини та Всесвіту. Крім теоретичної частини проводилися лабораторні практичні роботи, пов'язані з курсом ядерної фізики.

Учасники програми зазначили, що навчання було надзвичайно корисним та якісним, максимально сприятиме поширенню отриманих знань серед учнівської молоді та формуванню нових досконалих науково-дослідних робіт учнів Малої академії наук України.

Також відбулася зустріч із генеральним директором CERN Р. Хойером.

Керівництво програми висловило сподівання на подальшу співпрацю Міністерства освіти і науки, молоді та спорту, Національного центру «Мала академія наук України» з провідним європейським науковим центром CERN *(Вперше в Європейському центрі ядерних досліджень (CERN) проведено наукову школу для українських учителів та керівників наукових проектів учнів-членів Малої академії наук України // Офіційний веб-сайт Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України (<http://www.mon.gov.ua>). – 2011. – 21.11).*

* * *

8 листопада відбулася нарада щодо активізації українсько-французького співробітництва в освітній та науковій сферах у рамках проведення

VI засідання Українсько-французької міжурядової змішаної комісії з економічного співробітництва, яке відбудеться 2 грудня 2011 р. в м. Париж (Французька Республіка). У нараді взяли участь представники управління міжнародного співробітництва й департаменту наукової діяльності та ліцензування Міністерства освіти і науки, молоді та спорту.

Під час наради були обговорені питання щодо співробітництва, міжурядової угоди про взаємне визнання документів про наукові ступені та вчені звання, а також пропозиції щодо підготовки меморандуму з науково-технічної співпраці *(У МОНмолодьспорту відбулася нарада щодо активізації українсько-французького співробітництва в освітній та науковій сферах // Офіційний веб-сайт Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України (<http://www.mon.gov.ua>). – 2011. – 9.11).*

Аерокосмічна і авіаційна галузі

Україна та Бразилія виступають за поглиблення стратегічного партнерства, а також активізацію співпраці в науковій, космічній та військовій сферах. Про це йшлося на зустрічі Прем'єр-міністра М. Азарова з міністром науки, технологій та інновацій Федеративної Республіки Бразилія А. Меркаданте.

М. Азаров висловив переконання у важливості розвитку двостороннього співробітництва між Україною та Бразилією в різних напрямках.

Глава уряду наголосив на великих можливостях співпраці в космічній галузі, в якій Україна є перспективним партнером, оскільки володіє науковими розробками та технологіями, а також практичними здобутками. За словами

М. Азарова, реалізація спільного високотехнологічного проекту «Циклон-4» є тому підтвердженням.

Водночас Прем'єр-міністр підкреслив, що для забезпечення розвитку космічної галузі необхідна велика кількість спеціалістів, запропонувавши бразильцям навчатися в українських вузах, які готують відповідних фахівців. Крім того, М. Азаров звернув увагу свого співрозмовника на можливість бразильців отримати знання в Україні у сфері ІТ-технологій.

У свою чергу міністр науки, технологій та інновацій Федеративної Республіки Бразилія А. Меркаданте співпрацю в космічній галузі між країнами назвав стратегічною та висловив зацікавленість щодо укладання відповідних договорів на 20–30 років з можливістю залучення приватного сектору. Зокрема, він відзначив перспективність двосторонньої співпраці в реалізації проекту «Циклон-4».

Крім того, за його словами, Бразилія зацікавлена в підготовці кадрів у галузях високих технологій та інженерній, зокрема за програмою «Навчання без кордонів». А. Меркаданте також підкреслив, що Бразилія готова розвивати співробітництво в галузі військової промисловості з можливістю налагодження спільного виробництва (*Україна та Бразилія за стратегічне партнерство у науковій, космічній та військовій сферах // Урядовий портал (<http://www.kti.gov.ua>). – 2011. – 22.11; «“Циклон-4” має злетіти за два роки» // Урядовий ку'єр (<http://ukurier.gov.ua>). – 2011. – 24.11*).

* * *

17–18 листопада у ДКА України відбулася робоча нарада з представниками Роскосмосу з питань розроблення проекту «Програми російсько-українського співробітництва на 2012–2016 рр».

Програмою передбачено широкий спектр взаємовигідного співробітництва за напрямками: надання пускових послуг; підтримка об'єктів космодромів; фундаментальні й прикладні наукові космічні дослідження; координатно-часове забезпечення; розвиток космічних засобів і використання даних дистанційного зондування Землі; розвиток засобів керування космічними апаратами; пілотовані польоти; перспективні дослідницькі розробки; створення й використання перспективних космічних технологій, а також їх просування на світовому ринку; боротьба з космічним сміттям і астероїдно-кометною загрозою; розвиток нормативно-правової й нормативно-технічної бази співробітництва Російської Федерації й України в галузі космічної діяльності.

Реалізація програми дасть можливість підвищити ефективність взаємовигідного співробітництва двох держав у сфері використання космічного простору в мирних цілях та сприятиме інтеграції вчених до світової системи космічних досліджень.

На нараді було схвалено проект програми і рекомендовано представити її для затвердження під час засідання Комітету з питань економічного співробітництва Російсько-української міждержавної комісії (*Відбулася*

робоча нарада з питань розроблення проекту «Програми російсько-українського співробітництва на 2012–2016 роки» // Державне космічне агентство України (<http://www.nkai.gov.ua>). – 2011. – 21.11).

Практичні впровадження науково-дослідних і проектно-технічних напрацювань

25 листопада у Львові на базі Науково-виробничого підприємства «Карат» ДП ПАТ «Концерн-Електрон» відбулося відкриття першої в Україні найсучаснішої виробничої дільниці Науково-виробничого концерну «Наука» з промислового виробництва наногетероструктур різного призначення (для над'яскравих світлодіодів, концентраторних сонячних батарей та потужних НВЧ транзисторів).

НВК «Наука» у співробітництві з НВП «Карат» уперше в Україні організовано виробництво конкурентоспроможних гетероепітаксійних приладових структур, у тому числі з нанорозмірними активними шарами, призначених для виготовлення світлодіодів та інших приладів твердотільної електроніки методом газофазної епітаксії з металоорганічних сполук.

Для виробництва епітаксійних гетероструктур задіяний єдиний в Україні технологічний комплекс, основою якого є установка для осаджування епітаксійного шару на напівпровідникові пластини Veeco D-180LDM MOCVD System, установка газофазної епітаксії «ГФЕ-Мікро», установка рідиннофазної епітаксії «ЕВАРС» та сучасна лабораторія з усім необхідним контрольно-вимірвальним обладнанням, що дає можливість вирішувати складні науково-технічні завдання.

У рамках Державної цільової науково-технічної програми «Нанотехнології та наноматеріали» на 2010–2014 рр. та українсько-російської Програми розвитку співробітництва у сфері нанотехнологій НВК «Наука» спільно з НВП «Карат» виконали ряд науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт та створили унікальні технології в галузі твердотільної електроніки, які будуть впроваджені у виробництво на спільній ділянці.

Так, наприклад, у НВК «Наука» розроблено і реалізовано концептуально новий технологічний підхід до керування домішково-дефектною системою епітаксійних шарів, що забезпечує отримання приладних епітаксійних структур АЗВ5 з високою однорідністю та широким діапазоном змін електрофізичних параметрів. В НВП «Карат» розроблені фізико-хімічні основи універсальних технологій формування епітаксійних оптоелектронних структур, які базуються на застосуванні впливу рідкісноземельних елементів на процеси кристалізації епітаксійних шарів АЗВ5.

В Україні створено сучасне підприємство світового рівня для виробництва нових приладів оптоелектроніки на основі нанотехнологій. Це дасть змогу поступово наситити ринок України вітчизняними конкурентоспроможними приладами, а в майбутньому розширити постачання продукції за межі держави.

НВК «Наука» вже підписано перший контракт на загальну суму 2,5 млн дол. США на постачання наногетероструктур у країни ЄС ***(В Україні з'явилося сучасне підприємство світового рівня для виробництва нових приладів оптоелектроніки на основі нанотехнологій // Державне***

агентство з питань науки, інновацій та інформації України (http://www.dknii.gov.ua). – 2011. – 30.11).

Підготовка наукових і науково-педагогічних кадрів

Кабінет Міністрів України затвердив зразки бланків дипломів доктора і кандидата наук та атестата старшого наукового співробітника. Відповідна постанова схвалена на засіданні уряду 21 листопада 2011 р.

Як зазначається в постанові, дипломи доктора і кандидата наук та атестати старшого наукового співробітника, видані Вищою атестаційною комісією, є дійсними і не підлягають обміну. Бланки цих посвідчень є документами суворої звітності.

Згідно з п. 4 постанови, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту має розробити і затвердити у двомісячний термін:

– описи бланків дипломів доктора і кандидата наук та атестата старшого наукового співробітника;

– порядок оформлення, видачі та обліку дипломів доктора і кандидата наук та атестата старшого наукового співробітника;

– порядок списання невикористаних бланків дипломів доктора і кандидата наук та атестата старшого наукового співробітника старого зразка

(Затверджено зразки бланків дипломів доктора і кандидата наук та атестата старшого наукового співробітника // Урядовий портал (http://www.kmi.gov.ua). – 2011. –28.11).

Освіта та кадрове забезпечення в Україні

Кабінет Міністрів України затвердив план заходів щодо реалізації Концепції реформування і розвитку аграрної освіти та науки на період до 2015 р.

План передбачає ряд заходів, серед яких проведення оптимізації мережі вищих навчальних закладів I–IV рівня акредитації та наукових установ Національної академії аграрних наук України, створення регіональних науково-виробничих комплексів як центрів навчально-наукового і кадрового забезпечення АПК, реорганізація центрів наукового забезпечення агропромислового виробництва регіонів шляхом приєднання до регіональних навчальних науково-виробничих комплексів тощо ***(Уряд затвердив план заходів щодо реалізації Концепції реформування і розвитку аграрної освіти та науки на період до 2015 р. // Урядовий портал (http://www.kmi.gov.ua). – 2011. – 15.11).***

* * *

Під час засідання робочої групи з питань розроблення національної системи рейтингового оцінювання діяльності вищих навчальних закладів перший заступник міністра освіти й науки, молоді та спорту Є. Суліма заявив, що головними критеріями для визначення рейтингу навчального закладу має бути якість освітніх послуг і наукова складова діяльності вищого навчального закладу.

Під час засідання робочої групи відбулося обговорення проекту положення про національну систему рейтингового оцінювання діяльності вищих навчальних закладів. Члени робочої групи акцентували увагу на об'єктивності показників діяльності вищих навчальних закладів, які будуть визначальними для рейтингу вищих навчальних закладів (Засідання робочої групи з питань розроблення національної системи рейтингового оцінювання діяльності вищих навчальних закладів // Офіційний веб-сайт Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України (<http://www.mon.gov.ua>). – 2011. – 28.11).

* * *

25 листопада в Інституті історичної освіти Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова проведено круглий стіл на тему: «Діяльність освітніх громадських організацій у сфері вивчення світової та вітчизняної історії: проблеми та перспективи».

У роботі круглого столу взяли участь представники Інституту історії України НАН України, Інституту педагогіки НАПН України, Інституту інноваційних технологій і змісту освіти, Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України та ін. (Інститут інноваційних технологій і змісту освіти ініціював проведення круглого столу щодо ролі громадських організацій в історичній освіті // Офіційний веб-сайт Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України (<http://www.mon.gov.ua>). – 2011. – 28.11).

Охорона здоров'я

Учасники чергового засідання президії НАН України заслухали та обговорили наукову доповідь ректора Національного фармацевтичного університету члена-кореспондента НАН України В. Черних «Про наукове забезпечення вітчизняного виробництва імпортозамінних лікарських засобів».

У доповіді та виступах було зазначено, що розвиток фармацевтичної індустрії є одним з важливих чинників національної безпеки держави та має велике соціальне значення.

Сьогодні українські фармацевти в нелегких економічних умовах плідно працюють над вирішенням багатьох проблем і підтримують високий рівень фармацевтичних досліджень в Україні.

Міністерство охорони здоров'я України, Національна академія наук

України, Національна академія медичних наук України та підприємства-виробники лікарських засобів здійснюють велику роботу з аналізу стану забезпеченості ліками населення України й визначають напрями роботи в майбутньому.

Однак накопичилася низка проблем, що потребують першочергового вирішення. Нагальна проблема доступності лікарських засобів для населення, яка є основною в системі охорони здоров'я, так і залишається невирішеною. Вимагає вдосконалення впровадження сучасних методів забезпечення якості та безпечності лікарських засобів.

Останнім часом на фармацевтичному ринку України має місце домінування лікарських препаратів закордонного виробництва, спостерігається тенденція до зростання імпорту лікарських засобів.

У зв'язку з цим пріоритетом номер один має бути об'єднання зусиль академічних інститутів, насамперед хімічного та біологічного профілю, а також галузевих установ з метою розвитку досліджень, спрямованих на створення нових високоефективних оригінальних лікарських засобів.

Сьогодні таке співробітництво здійснюється з кількох найважливіших проблем, і є вже чимало напрацювань. Зокрема, створено ряд сучасних лікарських препаратів, розроблено методи профілактики, діагностики та лікування багатьох захворювань. Серед них методи високочастотного електрозварювання, протези для судин серця, тест-системи для експрес-діагностики туберкульозу, ряд лікарських препаратів (кардіопротектор «Флокалін», протипухлинний препарат «Мебіфон», психотропний «Циназепам», антибіотик «Батумін» та багато інших).

Загалом на сьогодні науковці НАН України можуть запропонувати медикам близько 200 розробок, готових для використання. Водночас значною проблемою залишається доведення цих препаратів і засобів до широкого виробництва. Прикладів такого впровадження все ще вкрай недостатньо.

За результатами розгляду президія НАН України прийняла постанову, якою передбачено заходи щодо участі вчених НАН України та НАМН у науковому забезпеченні виробництва вітчизняних лікарських засобів, у розробці та реалізації відповідних державних цільових програм (**23 листопада президія НАН України розглянула // Національна академія наук України (<http://www.nas.gov.ua>). – 2011. – 23.11).**

* * *

Институт терапии им. Л. Малой (г. Харьков) Национальной академии медицинских наук Украины включится в областную программу организации единого кардиологического пространства. Об этом сообщил заместитель председателя Харьковской облгосадминистрации И. Шурма.

По его словам, в единый комплекс будут соединены скорая неотложная медицинская помощь и медицинские структуры, которые могут применять тромболизис.

Как отметил президент Национальной академии медицинских наук Украины А. Сердюк, академия готова содействовать разработке и распространению единого кардиологического пространства.

Институт проводит фундаментальные и прикладные научные исследования в области терапии. Также в институте ведутся разработки методов лечения основных заболеваний сердечно-сосудистой системы, желудочно-кишечного тракта, органов дыхания, почек и других жизненно важных органов. В состав института входит 11 научно-исследовательских отделов, восемь клинических отделений, региональный лечебно-диагностический центр и консультативная поликлиника (*Грищенко А. Медицинская академия поддержит опыт Харьковской области в борьбе с болезнями сердца // STATUS QUO (<http://www.sq.com.ua>). – 2011. – 26.11*).

Наука і влада

Кабінет Міністрів України вніс зміни до своєї Постанови від 19 вересня 2007 р. «Про затвердження Державної цільової науково-технічної та соціальної програми “Наука в університетах” на 2008–2012 роки».

Державна цільова науково-технічна та соціальна програма «Наука в університетах» на 2008–2012 рр. приймалася з метою вирішення ряду проблем, які гальмують розвиток науки у вищих навчальних закладах та їх інтеграцію в європейський науково-освітній простір. На жаль, фінансування Програми протягом попередніх років абсолютно не відповідало затвердженим обсягам. Фактично, за кошти державного бюджету було виконано тільки завдання стосовно розроблення нормативно-правових актів щодо вимог та критеріїв відбору університетів та науково-методичних засад їх функціонування та частково профінансовано виконання науково-дослідних робіт науково-навчальними центрами.

Постанова спрямована на перегляд заходів і завдань Програми, обсягів та джерел фінансування, уточнення найменувань міністерств, інших центральних органів виконавчої влади (виконавців програм) відповідно до Указу Президента України від 9 грудня 2010 р. «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади», продовження терміну виконання Програми до 2017 р.

Основними завданнями Програми визначено: підвищення конкурентоспроможності вітчизняного сектору наукових досліджень та ефективності бюджетного фінансування наукової діяльності університетів, інтеграція вітчизняних університетів у європейський науково-освітній простір (*Українські університети інтегруватимуться в європейський науково-освітній простір // Урядовий портал (<http://www.kmi.gov.ua>). – 2011. – 25.11*).

* * *

Создание на Луганщине бизнес-инкубаторов поможет луганским

ученым реализовать свои проекты на международном уровне, не покидая пределы области. Об этом заявил первый заместитель председателя, и. о. председателя Луганской облгосадминистрации Э. Лозовский в ходе встречи со специалистами IT и биотехнологий в рамках сотрудничества со штатом Мэриленд.

В мероприятии приняли участие представители пяти ведущих вузов области: Восточнoукраинского национального университета им. В. Даля, Луганского национального университета имени Т. Шевченко, Луганского государственного медицинского университета, Луганского национального аграрного университета и Донбасского государственного технического университета (г. Алчевск).

На встрече обсудили пути реализации на Луганщине проекта по работе бизнес-инкубатора – структуры, специализирующейся на создании «благоприятных условий для возникновения и эффективной деятельности малых инновационных (венчурных) фирм», реализующих «оригинальные научно-технические идеи».

Э. Лозовский считает, что, несмотря на то, что созданные в рамках бизнес-инкубатора фирмы юридически будут находиться в США, физически они будут расположены в Украине. И это поможет луганским ученым реализовать свои проекты на международном уровне, не покидая пределы области. Кроме того, все проекты, разработанные в рамках бизнес-инкубатора, будут защищены американским патентным правом.

Приоритетом работы выбрали IT и биотехнологии (последние – от сельского хозяйства до медицины). Потому что они наиболее востребованы во всем мире.

Создание такого канала связи позволит получить передовой опыт во многих направлениях. Так, например, на территории штата находится современный комплекс по биотехнологиям в области сельского хозяйства и животноводства, расположены спортивные школы всеамериканского значения и многое другое, что представляет для украинской стороны большой интерес (*Луганские ученые могут реализовать международные проекты, не покидая область // Остров (<http://www.ostro.org>). – 2011. – 2.11).*

До уваги держслужбовця

Ю. Левченко, мол. наук. співроб.

Пенсійне забезпечення

Зарубіжний досвід

Список літератури

(1988–2011)

1. Богославець С. В. Недержавне пенсійне забезпечення як один з напрямів реалізації соціальної функції держави : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / С. В. Богославець ; Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля. – Луганськ, 2009. – 19 с.

РА369276

2. Дороніна І. І. Міжнародна інституційна гармонізація інвестиційної діяльності (на прикладі пенсійних фондів) : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.02 / І. І. Дороніна ; Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана. – К., 2010. – 19 с.

Досліджено передумови міжнародної інституційної гармонізації пенсійного забезпечення та міжнародні особливості інвестиційної діяльності пенсійних фондів. Визначено вплив фінансових систем на становлення та функціонування фінансових інститутів країн світу. Проведено порівняльний аналіз інституційного формування пенсійних фондів у країнах з різним рівнем економічного розвитку та з різними типами фінансових систем. Доведено, що проходження етапів інституціоналізації пенсійного забезпечення відбувається швидше в країнах з розвиненими фінансовими ринками або в тих країнах, де їх розвиток є випереджальним.

РА377097

3. Дороніна М. С. Організація діяльності державного службовця : конспект лекцій / М. С. Дороніна, Д. А. Горовий ; Харк. нац. екон. ун-т. – Х., 2006. –

82 с.

Висвітлено основні положення щодо організації діяльності державної служби (ДС) в Україні, а також світовий досвід у даній сфері. Розкрито зміст понять ДС, пенсійного забезпечення, оплати праці та відпустки державних службовців, корупції. Проаналізовано особливості ДС у країнах Західної Європи та США. Визначено правовий статус державних службовців.

ВА716902

4. Друга хвиля польських реформ / ред. Л. Колярська-Бобінська ; Ін-т пробл. сусп-ва { Варшава } . – Х. : Каравела, 2002. – 168 с. : табл.

Висвітлено особливості реформ системи медичного забезпечення (жовтень 1997 р. – грудень 1998 р.), територіального устрою країни, систем

пенсійного забезпечення, внутрішньої безпеки, прокуратори та вищої освіти.
ВА626036

5. Економічний і соціальний розвиток України в ХХІ ст.: національна ідентичність та тенденції глобалізації : зб. тез доп. VI міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених / ред. Г. Л. Монастирський ; Терноп. нац. екон. ун-т, Рада молодих вчен. – Т. : Екон. думка, 2009. – Ч. 2. – 458 с.

Розкрито специфіку фінансової кризи в Україні, проаналізовано вплив податкової системи на інвестиційні процеси, висвітлено вітчизняний і зарубіжний досвід формування та розвитку недержавних пенсійних фондів, розкрито роль банківського кредитування в забезпеченні ресурсами сільськогосподарських товаровиробників. Обґрунтовано шляхи адаптації банківської системи України до світової фінансової системи.

В351241/2

6. Захист соціальних та економічних прав людини: міжнародні стандарти і законодавство України : матеріали наук.-практ. конф., 12 берез. 2004 р. / ред.: О. Ф. Штанько, Н. Б. Болотіна ; Київ. юрид. ін-т МВС України. – К., 2004. – Ч. 2. – 212 с.

Розглянуто питання державного регулювання системи соціального захисту населення України на сучасному етапі, а також пенсійної системи. Визначено основні напрями реформування системи пенсійного забезпечення в країнах СНД.

В348250

7. Інтеграція України та Росії в європейський трудовий простір : монографія / ред.: А. А. Багратян, І. С. Кравченко ; Нац. банк України, Ун-т банк. справи. – К., 2010. – 172 с.

Розглянуто питання теорії і практики становлення європейського трудового простору (ЄТП) в контексті інтеграції ринків праці (РП) України та Росії до європейського РП за умов євроінтеграції та глобалізації. Висвітлено динаміку сучасного європейського РП, напрями його еволюції за демографічними, структурними та регіональними чинниками, міграційними процесами, оплати праці та системи пенсійного забезпечення.

ВА731936

8. Пенсионная реформа в Центральной и Восточной Европе / ред. Элейн Фульц ; Международ. ююро труда; отд. Центр. и Восточной Европы. – Женева : МОТ, 2002.

Т. 1 : Приватизация государственных схем в Венгрии и Польше. – 232 с. : табл.

Т. 2 : Укрепление государственных схем в Чешской Республике и Словении. – 175 с. : табл.

МОТ/63 (Фонд публікацій ООН)

9. Сташків Б. І. Проблеми пенсійного забезпечення : навч. вид. / Б. І. Сташків ; М-во соц. політики України, Черніг. держ. ін-т права, соц. технологій та пр. – Чернігів, 2011. – 140 с. : табл.

Розкрито проблеми пенсійного забезпечення в Україні. Охарактеризовано види пенсійних систем. Подано інформацію про джерела фінансування пенсійних виплат, суб'єкти права на пенсійне забезпечення, особливості обчислення та виплати пенсій. Увагу приділено пільговому пенсійному забезпеченню, скороченню пенсійних витрат, інформаційному забезпеченню пенсійної реформи.

ВА741752

10. Стратегії розвитку постсоціалістичних країн в умовах Європейської економічної інтеграції : зб. наук. пр. Міжнар. наук.-практ. конф., 23–24 квіт. 2010 р., Одеса. / ред. С. О Якубовський ; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. – О., 2010. – англ. – Ч. 3. – 78 с.

Проаналізовано міжнародні тенденції та нові виклики для системи пенсійного забезпечення.

С10993/3

11. Ткач В. О. Інституціональні перетворення пенсійної системи України в умовах трансформації світової економіки : монографія / В. О. Ткач, Я. В. Ленчик ; Запоріж. нац. техн. ун-т. – Запоріжжя, 2011. – 183 с.

Висвітлено проблеми здійснення інституціональних перетворень вітчизняної системи пенсійного забезпечення з урахуванням перспективних напрямів її реформування за умов трансформації світової економіки. Розкрито вплив європейських і англо-американських систем пенсійного забезпечення на формування трирівневої пенсійної системи в Україні.

ВА733128

12. Ткач В. О. Інституціональні перетворення пенсійної системи України в умовах трансформації світової економіки : автореф. дис. ... канд. екон. наук / В. О. Ткач ; Донец. нац. ун-т. – Донецьк, 2006. – 19 с.

Проаналізовано європейські та англо-американські системи пенсійного забезпечення, механізм пенсійного страхування як складову системи пенсійного забезпечення в світі та систему його регулювання. Розроблено напрями вдосконалення управління структурою недержавного пенсійного забезпечення, наведено прогноз діяльності недержавних пенсійних фондів на вітчизняних та міжнародних інвестиційних ринках, викладено напрями вдосконалення системи захисту пенсійних активів.

РА347531

13. Толуб'як В. С. Фінансові механізми пенсійного забезпечення : монографія / В. С. Толуб'як ; Нац. акад. держ. упр. при Президентіві

України. – Т. : Терно-граф, 2011. – 336 с. : рис., табл.

Узагальнено зарубіжний досвід реформування пенсійної системи та обґрунтовано доцільність його використання в Україні. Запропоновано комплекс практичних рекомендацій щодо основних напрямів удосконалення державної політики стосовно пенсійного забезпечення з урахуванням сучасних світових тенденцій.

ВА740748

14. Фултц Е. Пенсійна реформа в Центральній та Східній Європі: нові дані щодо реструктуризації національних систем пенсійного забезпечення в окремих країнах / Елейн Фултц, Маркус Рук ; Міжнар. орг. пр. ; Бюро для країн Центр. та Схід. Європи. – К., 2000. –32 с.

МОТ/46 (Фонд публікацій ООН)

15. Шеченко О. С. Пенсійне забезпечення як складова інституту соціального захисту населення : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.01 / О. С. Шеченко ; Держ. вищ. навч. закл. «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». – К., 2009. – 20 с.

Досліджено історію становлення та розвитку системи пенсійного забезпечення у світі та в Україні в контексті зміни концепцій соціального захисту населення за умов формування постіндустріального суспільства. Розкрито економічну природу пенсійного забезпечення, визначено його місце та роль у складі інституту соціального захисту населення. Узагальнено теоретичні та практичні підходи щодо побудови та формування національних пенсійних систем у країнах ЄС з різними моделями соціального захисту населення.

РА368056

Публікації

16. Антропов В. В. Системы пенсионного обеспечения в странах ЕС / В. В. Антропов // Труд за рубежом. – М., 2006. – № 3. – С. 78–94.
Ж67858

17. Белов Д. В. Свободные капиталы Латинской Америки и российская экономика / Д. В. Белов, В. Л. Семенов, В. А. Теперман // Лат. Америка = America Latina. – М., 1996. – № 2. – С. 32–45.

Активность местного предпринимательского капитала за рубежом (прямые иностранные капиталовложения, банковский капитал, средства пенсионных фондов и страховых компаний)

Ж62393

18. Білорусець Л. До питання регулювання пенсійного забезпечення населення в Польщі та Україні / Л. Білорусець // Наука молода : зб. наук. пр. Ради молодих вчених. – Тернопіль, 2003. – № 1. – С. 84–86.

Ж72613

19. Бобков В. Социальное обеспечение: что из зарубежного опыта целесообразно заимствовать / В. Бобков // Человек и труд. – М., 1998. – № 12.

–
С. 14–17.

Ж26913

20. Боголіб Т. Фінансування діяльності та пенсійне забезпечення професорсько-викладацького складу у ВНЗ США / Тетяна Боголіб // Економічний вісник університету : зб. наук. пр. учених та асп. – Переяслав-Хмельницький, 2009. – Вип. 14. – С. 150–155.

Ж73720

21. Бондарук І. С. Досвід Сполучених Штатів Америки у сфері пенсійного забезпечення / І. С. Бондарук // Вісн. Черкас. ун-ту. – 2010. – Вип. 177.

–
С. 130–138. – Серія «Економічні науки».

Досліджено досвід Сполучених Штатів Америки у сфері пенсійного забезпечення. Розглянуто теоретичні основи становлення та функціонування Загальної федеральної програми державного пенсійного страхування. Визначено особливості фінансування державних пенсійних систем та формування інвестиційної політики пенсійних накопичень.

Ж69408

22. Бондарук І. С. Організація систем пенсійного забезпечення в зарубіжних країнах / І. С. Бондарук // Актуал. пробл. економіки. – 2011. – № 7. – С. 189–194.

Дослідження зарубіжного досвіду організації систем пенсійного забезпечення. Визначено основні способи фінансування пенсійних систем та обґрунтовано можливості їх використання в Україні.

Ж23291

23. Гнибіденко І. Ф. Наукові підходи до реформування пенсійної системи в Україні та країнах ЄС / І. Ф. Гнибіденко, А. О. Непокульчицький // Пробл. науки. – 2006. – № 4. – С. 30–37.

Розглянуто сучасний стан та проблеми реформування і впровадження пенсійного забезпечення в Україні та країнах ЄС.

Ж15960

24. Гончарова Г. Пільгові пенсії особам, зайнятим у шкідливих умовах / Г. Гончарова // Праця і закон. – 2009. – № 2. – С. 17–19.

Ж16887/Дод.

25. Далимов Р. Модели пенсионных систем: Модель реформирования пенсионной системы в латиноамериканских странах / Р. Далимов // Эконом. вестн. Узбекистана = O'zbekiston iqtisodiy axborotnomasi. – Ташкент, 2002. – № 1/2. – С. 26–33.

Ж22970

26. Джусов О. Інвестиційна система пенсійного забезпечення: Україна та іноземний досвід / О. Джусов // Держава та регіони. – 2003. – № 1. – С. 98–104. – Серія «Економіка та підприємство».

Ж23244/екон. та підпр.

27. Длугопольський О. В. Світовий досвід пенсійних реформ: Уроки для України / О. В. Длугопольський // Наука та економіка. – 2011. – Вып. 1. – С. 25–35.

Ж25528

28. Ерошенков С. Мировой опыт реформирования пенсионных систем / С. Ерошенков // О-во и экономика. – М., 2001. – № 7/8. – С. 182–219.

Ж14508

29. Ємельянова Л. Підходи до визначення факторів впливу на розвиток фондового ринку в країнах Центральної та Східної Європи / Л. Ємельянова // Вісн. Львів. ун-ту. – 2006. – Вып. 18. – С. 227–235. – Серія «Міжнародні відносини».

Досліджено вплив макроекономічних показників (темрів росту ВВП, інфляції, валютного курсу, заощаджень, монетизації економіки, індексу промислового виробництва (ІПВ) і прямих іноземних інвестицій (ІІІ)) на капіталізацію ФР у країнах ЦЄС.

Ж28852/міжнар.відн.

30. Женчак О. В. Розвиток пенсійного забезпечення та його вплив на економіку України на основі європейського досвіду / О. В. Женчак // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і пробл. розв. – 2010. – № 682. – С. 278.

Проаналізовано питання щодо реформування та вдосконалення пенсійної системи України, висвітлено проблеми загрози зменшення сплати пенсійних внесків, питання підвищення пенсійного віку та розвиток недержавних пенсійних фондів та їх вплив на ринок капіталів. Проаналізовано пенсійну систему європейських країн. Розглянуто переваги та недоліки нової пенсійної системи на базі SWOT-5 аналізу.

Ж29409/А

31. Жила О. Пільговий стаж підтверджують комісії : [порядок обчислення пільг. стажу при призначенні пенсії] / О. Жила // Вісн. Пенс. фонду України. – 2007. – № 1. – С. 18–19.

Ж24193

32. Журавлев В. Пенсионные системы стран Центральной и Восточной Европы: опыт реформирования / В. Журавлев // Человек и труд. – М., 1996. – № 9. – С. 42–48.

Ж26913

33. Залко Г. Американский опыт пенсионного обеспечения : [аналіт. огляд американ. моделі, порівнял. характеристика з рос., історія формування амер. моделі] / Г. Залко // Рынок ценных бумаг. – 2004. – № 17. – С. 56–59.

Ж14532

34. Калита Н. Формування систем приватного пенсійного забезпечення: світовий досвід і Україна / Н. Калита // Актуал. пробл. економіки. – 2002. – № 6. – С. 49–55.

Ж23291

35. Коробенко Н. Міжнародно-правове регулювання у сфері пенсійного забезпечення: теоретико-правовий аспект / Н. Коробенко // Юриспруденція: теорія і практика. – 2007. – № 1. – С. 18–25.

Окреслено окремі особливості укладених Україною двосторонніх міжнародно-правових договорів у сфері пенсійного забезпечення. Проведений аналіз міжнародно-правових актів дає змогу зробити певні висновки та врахувати їх при формуванні ефективної національної моделі пенсійних правовідносин.

Ж25076

36. Коробенко Н. П. Правове регулювання пенсійного забезпечення по інвалідності внаслідок загального захворювання в європейських країнах /

Н. П. Коробенко // Вісн. Акад. пр. і соц. відносин Федерації профспілок України. – К., 2010. – № 4. – С. 35–39.

Ж69880

37. Кравчук Т. В. Особливості правового регулювання пенсійного забезпечення у разі втрати годувальника у країнах ЄС / Т. В. Кравчук // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. – 2006. – Вип. 33. – С. 308–314.

Ж69395

38. Кравчук Т. В. Правове регулювання пенсійного забезпечення в Україні та деяких країнах СНД у разі втрати годувальника / Т. В. Кравчук // Правова держава : щоріч. наук. пр. – 2005. – Вип. 16. – С. 623–629.

Ж68385

39. Кравчук Т. В. Проблеми пенсійного забезпечення у разі втрати годувальника у двосторонніх угодах України з країнами СНД / Т. В. Кравчук // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. – 2006. – Вип. 31. – С. 314–321.

Ж69395

40. Кравчук Т. В. Удосконалення правового регулювання пенсійного забезпечення у разі втрати годувальника у двосторонніх договорах України з країнами Прибалтики / Т. В. Кравчук // Правова держава : щоріч. наук. пр. – 2006. – Вип. 17. – С. 431–437.

Ж68385

41. Кривобок Ю. В. Монетизація транспортних пільг: міжнародний досвід і перспективи впровадження в Україні / Ю. В. Кривобок // Людина і соціум в умовах глобальної кризи: погляд крізь призму суспільствознавства та богослов'я : 9-та наук.-практ. конф., [21 трав. 2009 р.]. – К., 2010. – С. 279–283.

ВА726549

42. Криклій В. А. Пенсійне забезпечення: закордонний досвід та етапи становлення / В. А. Криклій // Інвестиції: практика та досвід. – 2010. – № 4. – С. 46–49.

На основі аналізу специфіки та тенденцій кожного історичного періоду в контексті економічного розвитку провідних країн світу запропонований власний варіант виділення етапів становлення пенсійної системи.

Ж23721

43. Лазаревский А. А. Наизнанку и вверх ногами: (Пенсионная реформа в России на фоне зарубежного опыта) / А. А. Лазаревский // Финансы и

кредит. – М., 2002. – № 3. – С. 11–17.

Ж14776

44. Линдюк О. Досвід державного регулювання фінансового забезпечення пенсійних систем країн Латинської Америки та його значення для України / Олена Линдюк // Державне управління та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. – Д., 2010. – Вип. 3. – С. 172–181.

Ж73731

45. Максимчук В. Про зарахування пільгового стажу та відшкодування підприємствами видатків Пенсійного фонду України на виплату й доставку пільгових пенсій / В. Максимчук // Довід. кадровика. – 2011. – № 11. – С. 32–35.

Про нарахування зарплат за місцем роботи, про перерахунок пенсій та досліджено чи має підприємство відшкодувати витрати Пенсійного фонду на виплату й доставку пенсій.

Ж24345/а

46. Мактаггарт Г. Пенсійні системи країн світу: порівняльний аспект : [про різні моделі страх. системи пенс. забезпечення країн світу] / Г. Мактаггарт // Людина і праця. – 2004. – № 7. – С. 10–11.

Ж14590

47. Мальований М. І. Зарубіжний досвід реформування системи пенсійного забезпечення / М. І. Мальований // Зб. наук. пр. Уман. держ. аграр. ун-ту. – Умань, 2006. – Т. 63, вип. 2 : Економіка. – С. 163–170.

Ж61381

48. Мартиросян С. Пенсійна реформа у Вірменії : [концепція пенс. реформи у Вірменії] / С. Мартиросян // Вісн. Пенс. фонду України. – 2007. – № 4. – С. 12–13.

Ж24193

49. Мастюгіна Г. Пільговики культури : [про особл. призначення пенсії артистам за вислугу років] / Г. Мастюгіна // Вісн. Пенс. фонду України. – 2009. – № 11. – С. 21.

Ж24193

50. Міндрова З. М. Пенсійна реформа: досвід Польщі / З. М. Міндрова // Наук. вісн. Нац. Лісотехн. ун-ту України : зб. наук.-техн. пр. – 2004. – Вип. 14, ч. 1. – С. 266–269.

Ж68985

51. Никитенко В. С. Пенсії в Естонії : [особливості естон. пенс. забезпечення] / В. С. Никитенко // Вісн. Пенс. фонду України. – 2011. – № 5.

– С. 18–19.

Ж24193

52. Новиков А. Особенности эволюции зарубежных пенсионных систем / А. Новиков // Мировая экономика и междунар. отношения. – М., 2006. – № 5. – С. 62–70.

Ж27472

53. Олефір В. В. Особливості систем пенсійного забезпечення в Європейському Союзі / В. В. Олефір // Вісн. Полтав. держ. аграр. акад. – 2006. – № 1. – С. 148–153.

Розглянуто особливості систем пенсійного забезпечення, а також аспекти діяльності недержавних пенсійних фондів щодо податкової політики та активів деяких європейських країн.

Ж69944

54. Олефір В. Японська система пенсійного забезпечення / В. В. Олефір // Молодь, освіта, наука, культура і національна самосвідомість : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. 27–28 берез. 2003 р. : у 5-ти т. / Європ. ун-т. – К., 2003. – Т. 4. – С. 242–246.

В346992/Т. 4

55. Пічуров Р. В. Реформування пенсійних систем: досвід латиноамериканських країн / Р. В. Пічуров // Фінанси України. – 2004. – № 9. – С. 84–91.

Висвітлюється досвід реформування пенсійних систем у латиноамериканських країнах, зокрема в Чилі.

Ж14849

56. Плаксій М. Особливості пенсійного забезпечення Чилі та Аргентини : [моделі пенс. реформ, які відбулися в Чилі та Аргентині] / М. Плаксій // Вісн. Пенс. фонду України. – 2008. – № 4. – С. 17–19.

Ж24193

57. Плаксій М. Пенсійне забезпечення в Чехії : [корот. огляд системи пенс. забезпечення в Чеській Республіці] / М. Плаксій // Вісн. Пенс. фонду України. – 2008. – № 6. – С. 18–19.

Ж24193

58. Плаксій М. Пенсійне забезпечення працівників сільського господарства у європейських країнах : [пенс. забезпечення у солідарній системі] /

М. Плаксій // Вісн. Пенс. фонду України. – 2008. – № 7. – С. 20–23.

Ж24193

59. Плаксі́й М. Пенсійне забезпечення суддів: досвід найбільш економічно розвинених країн Америки та Європи / М. Плаксі́й // Вісн. Пенс. фонду України. – 2008. – № 5. – С. 14–16.

Приведення до єдиних критеріїв призначення пенсій тим категоріям осіб, які мають переваги в пенсійному забезпеченні (на прикладі суддів).

Ж24193

60. Плаксі́й М. Пенсія за роботу в Болгарії / М. Плаксі́й // Вісн. Пенс. фонду України. – 2007. – № 9. – С. 10–11.

Принципи пенсійного забезпечення громадян України та Болгарії засновані на пропорційному фінансуванні пенсійних витрат. При переїзді пенсіонера з країни в країну пенсію продовжує виплачувати та держава, яка її призначила.

Ж24193

61. Плаксі́й М. Система пенсійного забезпечення Грецької Республіки : [система соц. захисту у Греції] / М. Плаксі́й // Вісн. Пенс. фонду України. – 2008. – № 8. – С. 18–20.

Ж24193

62. Польовий Л. Міжнародна конференція з питань пенсійної реформи : [міжнар. досвід реформування системи пенс. забезпечення] / Л. Польовий // Соц. захист. – 2001. – № 2. – С. 34–36.

Ж68689

63. Рудик В. К. Практичний досвід використання накопичувального пенсійного страхування в національних пенсійних моделях скандинавських країн / В. К. Рудик // Сталий розв. економіки. – 2011. – № 2. – С. 283–288.

Ж100489

64. Рудик В. Розвиток системи пенсійного забезпечення в західноєвропейських країнах / В. Рудик // Економіка України. – 2011. – № 10. – С. 72–78.

Показано розвиток накопичувальних пенсійних програм у розвинутих західноєвропейських країнах, їх місце і роль у національних пенсійних моделях.

Ж28099

65. Сальнікова Т. Пенсійне забезпечення: світовий досвід : [пенс. забезпечення та пільги у країнах Європи] / Т. Сальнікова // Вісн. Пенс. фонду України. – 2008. – № 7. – С. 24–26.

Ж24193

66. Сивак С. М. Загальні аспекти пенсійного забезпечення в Польщі / С. М. Сивак // Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні : матеріали 3-ї регіон. наук. конф. (лют. 1997 р.) : [збірник]. – Л., 1997. – С. 198–202.

ВА582581

67. Сирота З. Україна і Словаччина : [про сучас. стан співробітництва двох країн у сфері пенс. забезпечення, яке розпочалося ще 1992 р.] / З. Сирота // Вісн. Пенс. фонду України. – 2011. – № 9. – С. 10–11.

Ж24193

68. Скоробагатько А. В. Історико-правовий розвиток законодавства про пенсійне забезпечення наукових працівників у період входження України до складу СРСР (1925–1990 роки) / А. В. Скоробагатько // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. – 2003. – Вип. 21. – С. 381–389.

Ж69395

69. Скоробагатько А. В. Регулювання пенсійного забезпечення наукових кадрів в угодах України з країнами СНД та Прибалтики / А. В. Скоробагатько // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. – 2004. –

Вип. 23. – С. 268–276.

Ж69395

70. Тишковець С. Пенсійне забезпечення Японії: джерела і надходження / С. Тишковець // Профспілки України. – 2005. – № 5. – С. 54–55.

Ж14079

71. Тополь О. В. Реформування систем пенсійного забезпечення у різних країнах під впливом глобалізаційних процесів / О. В. Тополь // Політолог. вісн. – К., 2009. – Вип. 39. – С. 27–39.

Ж68683

72. Фещук В. В. Міжнародно-правові стандарти організації та функціонування систем пенсійного забезпечення / В. В. Фещук // Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України : зб. наук. ст. – Івано-Франківськ, 2006. – Вип. 17. – С. 133–138.

Ж70479

73. Філіпчук П. В. Міжнародний досвід пенсійного забезпечення / П. В. Філіпчук // Демократичне врядування: наука, освіта, практика : матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 29 трав. 2009 р.). – К., 2009. – Т. 1. – С. 103–106.

В352875/1

74. Фульц Э. Пенсионная реформа в Центральной и Восточной Европе: возникающие вопросы и схемы / Э. Фульц, М. Рук // Междунар. обзор труда. – М., 2002. – Т. 140, № 1/2. – С. 121-149.

75. Харлашин Ф. О. Международный опыт организации финансового механизма пенсионных систем и его применение в России / Ф. О. Харлашин // Финансы и кредит. – 2010. – № 9. – С. 75–81.

76. Хмыз О. В. Основные принципы регулирования частных пенсий / О. В. Хмыз // Финансы. – М., 2004. – № 6. – С. 62–66.

77. Храмцова О. Безпека через різноманітність: пенсійна система Польщі ще перебуває в процесі реформування і дуже схожа на українську. Але є в неї свої відмінності / О. Храмцова // Вісн. Пенс. фонду України. – 2010. – № 1. – С. 22–23.

Ж24193

78. Храмцова О. Турбота по-французьки: пенсійна система Франції є однією з найстаріших, адже вже у XVII ст. було запроваджене пенсійне забезпечення для моряків / О. Храмцова // Вісн. Пенс. фонду України. – 2010.

№ 7. – С. 20–21.

Ж24193

79. Чередниченко О. Європейський досвід реформування пенсійних систем: / О. Чередниченко // Держава та регіони. – 2004. – № 3. – С. 206–209. – Серія «Економіка та підприємництво».

Розглянуто європейський досвід реформування пенсійних систем. Висвітлено систему та механізм недержавного пенсійного забезпечення в Німеччині та інших країнах Європи.

Ж23244/екон. та підпр.

80. Шамбір М. Пенсійна реформа в Болгарії: з метою підвищення життєвого рівня громадян пенсійного віку та знаходження балансу потреб у соціальній сфері впродовж останніх років пенсійна система Республіки Болгарія піддавалася постійним змінам / М. Шамбір // Вісн. Пенс. фонду України. – 2011. – № 7. – С. 20–22.

Ж24193

81. Шевчук А. Міжнародний досвід формування систем пенсійного забезпечення / Артур Шевчук // Державне управління та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. – Д., 2010. – Вип. 3. – С. 192–199.

Ж73731

82. Шлапко Т. В. Деякі аспекти регулювання пенсійного забезпечення інвалідів в угодах України з країнами СНД та Прибалтики / Т. В. Шлапко // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. – О., 2006. – Вип. 27. – С. 395–403.

Ж69995

83. Шумило М. М. Особливості правового регулювання пенсійного забезпечення державних службовців у країнах Західної Європи / М. М. Шумило // Правова держава : щоріч. наук. пр. – 2008. – Вип. 19. – С. 435–442.

Ж6838